

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Формування механізму оптимізації структури активів комерційного банку та поліпшення їх якості

Виконав: студент 2 курсу, групи ФБС - 18 -1 мз
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
(код і назва спеціальності)

страхування»

Дернова І.А.

освітньої програми фінанси, банківська справа та
(код і назва освітньої програми)

страхування

спеціалізації _____

(код і назва спеціалізації)

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування, доцент, к.е.н. Фатюха В.В..

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування, доцент, к.е.н. . Яришко О.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ**

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код та назва)

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

(код та назва)

Спеціалізація _____

(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н., проф. Метеленко Н.Г.

«___» _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ**

Дернова Ірина Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Формування механізму оптимізації структури активів комерційного банку та поліпшення їх якості

керівник роботи Фатюха В.В., к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «10» вересня 2019 року № 1539-с

2. Строк подання студентом роботи 15.01.2020 р.

3. Вихідні дані до роботи Публічна фінансова звітність банку, що розглядається в роботі. Літературні джерела. Фахові періодичні видання

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Теоретична частина. Теоретично – методичні основи забезпечення оптимальної структури активів комерційного банку.

Аналітична частина. Дослідження фінансової діяльності ПАТ «Ощадбанк»

Проектна частина. Вдосконалення механізму оптимізації структури активів ПАТ «Ощадбанк»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Рис.1.2. Класифікація активів за видами операцій.. Таблиця 1.2. Класифікація активів за рівнем їх впливу на дохідність банку. Рис.1.3. Схема управління активами комерційного банку відповідно до попиту на ліквідні кошти. Рис. 2.1. Організаційна структура ПАТ «Ощадбанк» Таблиця 2.1. Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр. Рис.2.2. Основні фінансово-економічні показники діяльності ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018 рр. Таблиця 2.4 Аналіз основних коефіцієнтів рентабельності ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018 рр. Таблиця 2.5 Аналіз основних коефіцієнтів ефективності управління ПАТ «Ощадбанк» за доходом за 2016-2018 рр. Рис. 3.1. Активи ПАТ «Ощадбанк» 2018-2022рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	<i>Фатюха В.В., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування</i>	18.09	18.10
2	<i>Фатюха В.В., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування.</i>	18.10	19.11
3	<i>Фатюха В.В., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування</i>	19.11	12.12

7. Дата видачі завдання 10.09.2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Дослідження теоретичного аспекту функціонування механізму оптимізації активів комерційного банку</i>	<i>25.09.2019</i>	
2	<i>Огляд літературних джерел з забезпечення оптимізації структури якості активів</i>	<i>01.10.2019</i>	
3	<i>Збір даних та дослідження звітної документації ПАТ «Ощадбанк»</i>	<i>08.10.2019</i>	
4	<i>Аналіз фінансової діяльності ПАТ «Ощадбанк»</i>	<i>18.10.2019</i>	
5	<i>Розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму оптимізації структури активів банку</i>	<i>19.11.2019</i>	

Студент _____ Дернова І.А. _____
(підпис) (ініціали та прізвище)Керівник роботи (проекту) _____ Фатюха В.В. _____
(підпис) (ініціали та прізвище)**Нормоконтроль пройдено**Нормоконтролер _____ Шапуров О.О. _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Дернова І.А. Формування механізму оптимізації структури активів комерційного банку та поліпшення їх якості.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, науковий керівник В.В.Фатюха, Інженерний інститут ЗНУ, Факультет економіки та менеджменту, кафедра фінансів, банківської справи та страхування, 2020 р.

В кваліфікаційній роботі узагальнено теоретично –методичні аспекти функціонування механізму оптимізації активів комерційного банку. Проведено оцінювання та коефіцієнтний аналіз якості активів ПАТ «ОЩАДБАНК». Наведено основні напрямки формування механізму оптимізації структури якості активів ПАТ «ОЩАДБАНК»

АНАЛІЗ, АКТИВИ, БАНК, КРЕДИТИ, ЛІКВІДНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ОЦІНКА СТІЙКОСТІ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ

ABSTRACT

Dernova I.A. Formation of a mechanism for optimizing the structure of assets of a commercial bank and improving their quality.

Qualification work for higher master's degree in specialty 072 - Finance, Banking and Insurance, supervisor VV Fatyukh, ZNU Engineering Institute, Faculty of Economics and Management, Department of Finance, Banking and Insurance, 2020.

The qualification work summarizes the theoretical and methodological aspects of the functioning of a commercial bank asset optimization mechanism. An evaluation and coefficient analysis of the quality of the assets of PAT "Oshadbank" were carried out. The basic directions of formation of the mechanism of optimization of the structure of quality of assets of PAT " Oshadbank" are given

ANALYSIS, ASSETS, BANK, LOANS, LIQUIDITY, PROFITABILITY,
EFFICIENCY, ASSESSMENT OF SUSTAINABILITY, FINANCIAL
SUSTAINABILITY

АННОТАЦИЯ

Дерновая И.А. Формирование механизма оптимизации структуры активов коммерческого банка и улучшения их качества.

Квалификационная работа для получения степени высшего образования магистра по специальности 072 - Финансы, банковское дело и страхование, научный руководитель В.В.Фатюха, Инженерный институт ЗНУ Факультет экономики и менеджмента, кафедра финансов, банковского дела и страхования, 2020.

В квалификационной работе обобщены теоретически методические аспекты функционирования механизма оптимизации активов коммерческого банка. Проведения оценки и коэффициентный анализ качества активов ПАО «Ощадбанк». Приведены основные направления формирования механизма оптимизации структуры качества активов ПАО «Ощадбанк»

АНАЛИЗ, АКТИВЫ, БАНК, КРЕДИТЫ, ЛИКВИДНОСТЬ,
РЕНТАБЕЛЬНОСТЬ, ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОСТИ,
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ АКТИВІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	10
1.1. Економічна сутність та класифікація активів комерційного банку.....	10
1.2. Теоретичні засади аналізу якості активів комерційного банку.....	19
1.3. Методи оптимізації структури активів комерційного банку.....	24
1.4. Характеристика банківського сектору України на сучасному етапі.....	34
Висновок до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АКТИВІВ ПАТ «ОЩАДБАНК».....	42
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Ощадбанк».....	42
2.2. Коефіцієнтний аналіз фінансово-господарського стану ПАТ «Ощадбанк».....	49
2.3. Аналіз структури та якості активів ПАТ «Ощадбанк».....	57
Висновок до розділу 2.....	69
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ АКТИВІВ ПАТ «ОЩАДБАНК».....	71
3.1. Пропозиції щодо ефективного управління активами ПАТ «Ощадбанку».....	71
3.2. Напрямки розвитку активних операцій комерційного банку.....	74
3.3. Методи оптимізації активів комерційного банку.....	77
3.4. Модель оптимізації активів ПАТ «Ощадбанк».....	87
Висновок до розділу 3.....	90
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ.....	99

ВСТУП

Актуальність теми. В усьому світі ефективність використання активів розглядається як один з найважливіших чинників підвищення стабільності, надійності, ліквідності та прибутковості банку. За умов високої ризиковості ринкового середовища фінансова стійкість банку залежить від раціональних управлінських рішень щодо збалансованості між усіма агрегатами активів.

Активи банку – ресурси банку та кошти, що класифікуються за напрямками розміщення та використання з метою одержання прибутку. Інколи активи банку визначаються як ресурси, контрольовані банком у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічної вигоди у майбутньому. До цього спонукають зниження дохідності банків України, а також підвищення рівня ризику їх діяльності. Тому вирішення даних проблем як у теоретичному, так і у практичному аспектах визначає актуальність даної теми дослідження[2].

У сучасних умовах функціонування банківської системи України суттєвими залишаються обсяги проблемних активів, передусім неякісних кредитів, що негативно впливає на ліквідність і фінансову стійкість банків. Це зумовлює потребу в систематичному моніторингу якості активів як окремих банків, так і системи загалом, оскільки незадовільна їх якість та невміння управляти ними, як засвідчив досвід минулих років, може призвести до фінансової нестабільності, розвитку кризових явищ та неліквідності фінансового ринку.

Наявність розбалансованої структури активів на сьогодні є однією з найактуальніших проблем комерційних банків України. Неякісне управління активними операціями та розбалансованість їх структури частіше за все призводять до від'ємного фінансового результату або незначного прибутку, що свідчить про його сумнівну фінансову надійність та конкурентоспроможність.

Дослідженню даної проблематики приділяють значну увагу зарубіжні економісти, серед яких—У.Бреддік, Н.Бакстер,Д.Ван-Хуз та П. Роуз, Р.Міллер, Д.Полфреман та інші. Серед вітчизняних науковців варто назвати —Л. Примостка, Т. Корнієнко, О. Кириченко, І. Гіленко, Д. Олійник та інші. Високо оцінюючи вклад вітчизняних та зарубіжних авторів, слід зазначити, що традиційні механізми банківського менеджменту не надають ефективних рекомендацій щодо досягнення оптимуму між доходністю активів та стійкістю банківської установи. Недостатньо уваги приділяється оптимізації структури активів банку за доходністю з огляду на дотримання основоположних принципів управління ними.

Мета магістерської роботи: методичне-теоричне узагальнення та розробка практичних рекомендацій, щодо удосконалення механізму оптимізації структури активів комерційного банку та поліпшення їх якості.

Реалізація даної мети зумовила необхідність постановки та вирішення таких завдань:

- пояснити економічну сутність активів та класифікацію;
- визначити методи оптимізації структури активів;
- провести загальну характеристику діяльності ПАТ «Ощадбанк»
- проаналізувати структуру активів ПАТ «Ощадбанк»
- розробити механізм вдосконалення оптимізації структури активів ПАТ «Ощадбанк»

Предметом дослідження виступають активи комерційного банку.

Об'єктом дослідження є процес оптимізації структури активів банку.

У роботі використано наступні методи: теоретичного узагальнення та порівняння, системного підходу; горизонтального, вертикального, якісного та коефіцієнтного аналізу; табличного та графічного зображення даних.

Інформаційну базу дослідження становили нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, зокрема, банківське законодавство, інструкції

та положення НБУ, монографічні роботи і статті вітчизняних і зарубіжних економістів у фахових економічних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, а також дані фінансової звітності та внутрішні нормативно-правові документи ПАТ «Ощадбанк».

Наукова новизна одержала результатів дослідження полягає в узагальненні теоретичних аспектів побудови та розробки рекомендацій що до механізму оптимізації структури активів комерційного банку та поліпшення їх якості, зокрема:

удосконалено:

- шляхи оптимізації структури активів ПАТ «Ощадбанку», які дають можливість ефективно формувати ресурсну базу, дозволяють отримати максимальний прибуток та забезпечити фінансу стійкість.

набуло подальшого розвитку:

- система, що характеризує загальні напрямки оптимізації структури активів, а саме: забезпечення збільшення кредитно-інвестиційного портфеля банку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати дослідження можуть скласти основу для подальшої розробки заходів щодо удосконалення управління активними операціями банку.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на сторінках. Робота містить таблиці, рисунків та додатки. Список використаних джерел налічує найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ АКТИВІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Економічна сутність та класифікація активів комерційного банку

Проблема управління активами банківської установи залишається актуальною так, як їх вплив на фінансовий менеджмент є достатньо помітним. Безумовно, за сучасних умов розвитку банківської діяльності головні завдання полягають у пошуку реальних шляхів мінімізації ризиків та отримання достатніх прибутків для збереження коштів вкладників і підтримання життєдіяльності банку.

У більшості випадків активи банку вчені-економісти розглядають з позиції їх видової класифікації, яка висвітлена у встановленій формі фінансової звітності. Проте, звернення до глосарію економічних термінів [1], який складено фахівцями банків України показало, що активи банку варто трактувати наступним чином «...це накопичені протягом діяльності банку ресурси, які в майбутньому приносять економічну вигоду і призводять до припливу грошових коштів у банківську установу». Це визначення трактується і в П(С)БО1. Крім того, автори глосарію розширюють межі тлумачення даної категорії шляхом висвітлення певних вимог до неї. На їх погляд під активами як понятійної категорії слід розуміти будь-який об'єкт, право контролю якого закріплене за банком, який відповідає хоча б одній з таких вимог: по-перше, приносить доход банківській установі та по-друге, може бути обмінений на інший об'єкт, який у свою чергу буде приносити доход банківській установі [3]. Цієї ж точки зору дотримується у своїй праці І.М. Парасій-Вергуненко [4].

В енциклопедії банківської справи України [1, с.14; 5] пропонують укладачі «...під банківськими активами розуміти ресурси банку, а саме засоби, що

класифікуються за напрямками розміщення і використовуються з метою одержання прибутку». В свою чергу, фінансово-економічний словник деталізує інформацію з позиції загального трактування поняття «Активи», стверджуючи той факт, що категорія у перекладі з латинської мови «activus» розглядається як діяльний або дієвий [6]. Окрім того, банківські активи визначаються як «...накопичені упродовж діяльності банку ресурси, які у майбутньому дають економічний зиск і сприяють припливу грошових коштів у банківську установу».

Обумовлюючи вище викладене, можна вважати, що достатньо змістовне трактування активів балансу комерційного банку висвітлено в праці А.М. Герасимовича, М.Д. Алексеєнко та І.М. Парасій-Вергуненко [7]. Автори чітко зазначають, що активи балансу мають розглядатися з двох основних позицій рис.1.1.

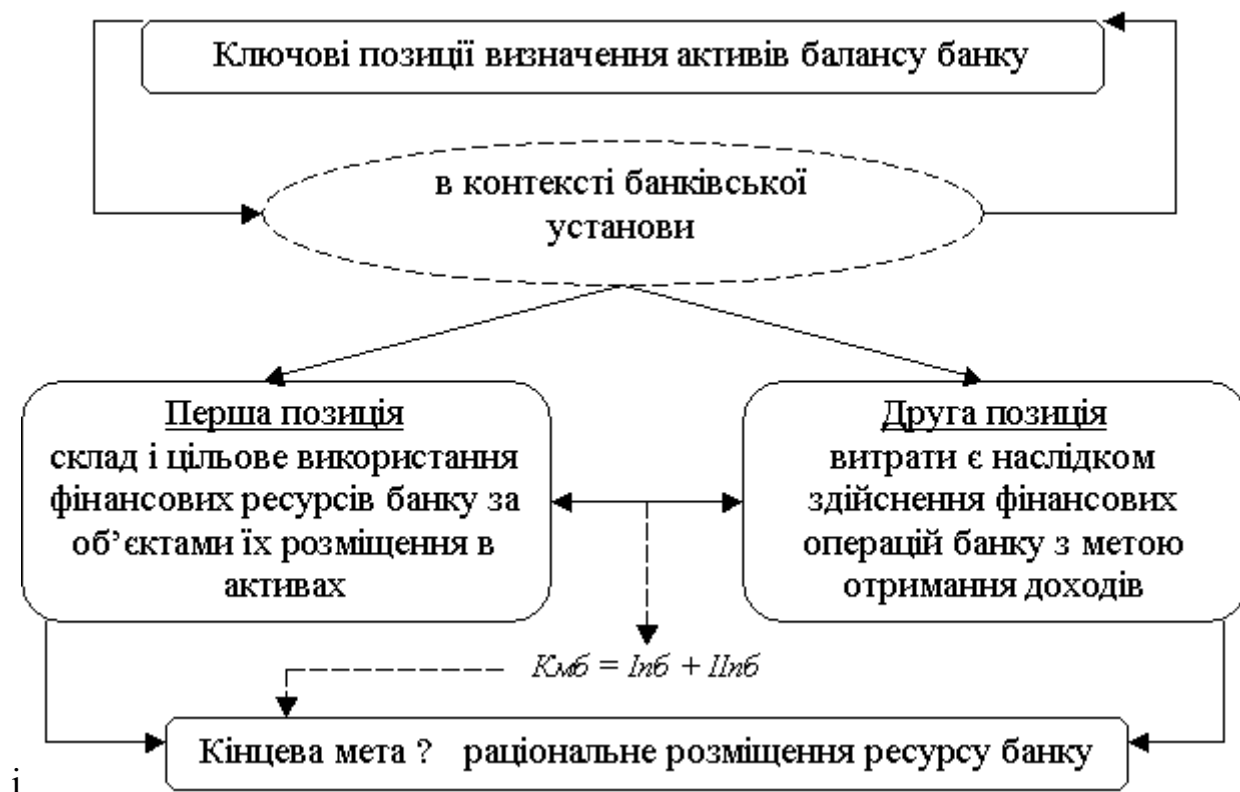

Рис. 1.1. Структурно-логічна схема взаємозв'язку ключових позицій визначення активів балансу банку

Розглянуті змістовні характеристики вченими-економістами категорії «Активи банку» надають можливість окреслити спільні характерні риси: це ресурси, які здатні забезпечити стратегічний розвиток комерційного банку та вплинути на його конкурентоздатність в майбутньому; активи банку здатні сприяти зростанню економічної вигоди в залежності від функціонування конкретного стратегічного рішення щодо операцій з різними банківськими продуктами та активи банку беруть участь у формуванні фінансової політики розвитку із урахуванням елементів моніторингу за їх протіканням.

Отже, активи - це ресурси, що контролюються банком як результат минулих подій, використання яких, ймовірно, сприятиме в майбутньому зростанню економічної вигоди. Іншими словами, це економічні ресурси, що перебувають у розпорядженні банку, використання яких, ймовірно, принесе в майбутньому доход. Активи виступають у вигляді основних засобів, готівки в національній або іноземній валюті в касі банку, заборгованості за позиками, цінних паперів, які знаходяться в портфелі банку тощо.

З метою систематизації, поглиблення вивчення даної категорії і отримання нової інформації щодосутності активів, класифікуємо їх за такими ознаками:

- видами операцій;
- строками розміщення;
- ступенем ліквідності;
- ступенем ризику;
- впливом на рівень дохідності банку.

Нині не існує єдиної загальноприйнятої системи класифікації банківських операцій. Різноманітні пропозиції класифікацій банківських операцій обумовлені різницею в критеріях, за якими відбувається та чи інша класифікація.

А. Мороз [10] класифікує банківські операції за критерієм відображення окремих банківських операцій у статтях в балансі банку. Залежновід того, в якій частині балансу вони обліковуються, їх поділяють на пасивні та активні. До активних операцій банку, за цією класифікацією, належать: операції з

вкладенням банківських ресурсів у грошові кошти в готівковій і безготівковій формах з метою підтримання ліквідності банків; розрахункові операції, пов'язані з платежами клієнтів; касові операції з прийманням і видаванням готівки; кредитні операції, пов'язані з наданням кредитів різних форм і видів юридичним, фізичним особам, банкам; інвестиційні операції з вкладанням банківських ресурсів у цінні папери (акції, державні та корпоративні облигації) на тривалий строк; фондові операції з купівлі-продажу цінних паперів; валютні операції з купівлі-продажу іноземної валюти на внутрішньому та міжнародному валютному ринках; депозитні операції з розміщення тимчасово вільних ресурсів банку в депозити НБУ та в інших банках; операції з купівлі-продажу банківських металів на внутрішньому та міжнародному валютних ринках; операції з придбання основних засобів, матеріальних та нематеріальних активів.

Класифікуючи активи за видами операцій, Вовчак О.Д. пропонує виділити п'ять категорій, схему зображено на рис.1.2[9].

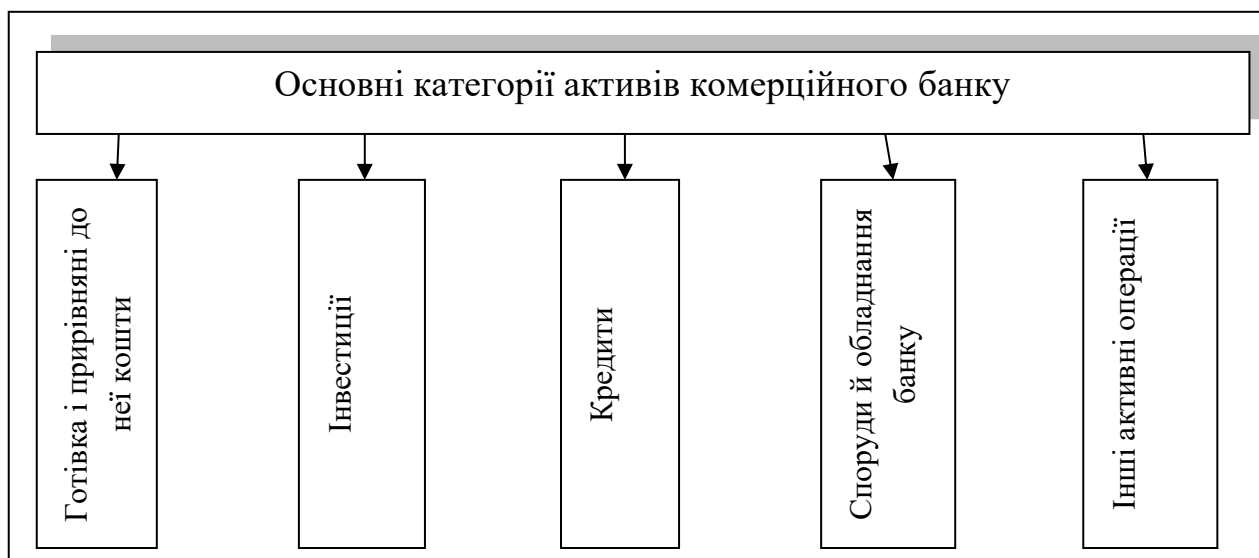

Рис. 1.2 Класифікація активів за видами операцій

О. Петрук [11] також проводить класифікацію банківських операцій за відображеннями у балансі банку, поділяючи їх на пасивні й

активні банківські операції. Активні банківські операції – це операції, шляхом яких банки розміщують наявні ресурси для отримання прибутку і підтримання ліквідності. На відміну від А. Мороза, О. Петрук здійснює додаткову класифікацію активних, а не пасивних банківських операцій. Так, за економічним змістом активні операції він поділяє на: обліково-позикові (кредитні), розрахункові, касові, інвестиційні, фондів і гарантійні.

За строками розміщення банківських ресурсів активи балансу банку поділяють на такі види (таблиця 1.1):

Таблиця 1.1

Класифікаційна характеристика активів банку за строковістю

№	Види активів	Характеристика активів
1	Поточні	активи до запитання, які повертаються на першу вимогу кредитора
2	Строкові	кошти, які розміщені банком на певний строк
3	Квазістрокові	кошти, які не мають визначеного строку повернення і не можуть бути повернені на першу вимогу. Вони повертаються тільки за певних умов.

Всі активи банку залежно від легкості перетворення в грошову форму можна розподілити на відповідні групи. В зарубіжній літературі [16] наводиться таке групування банківських активів за цим критерієм.

I група – первинні резерви – активи, які можуть бути негайно використані для виплати вкладів, щодо яких є вимога повернення, та задоволення заяв на кредити. Це головне джерело ліквідності комерційного банку [16]. До таких активів належать касова готівка (банкноти і монети); залишки та рахунки в установі центрального банку (кошти на кореспондентсько–резервному рахунку); залишки на кореспондентських рахунках в інших банках; чеки та інші платіжні документи на інкасо (що має назву "флоут").

II група – вторинні резерви – активи, які "... з мінімальною затримкою й незначним ризиком втрат можна перетворити в готівку ". До таких активів належать:

а) боргові зобов'язання з терміном погашення до одного року: державні цінні папери, а також ті, які імітуються місцевими органами влади, урядовими установами; комерційні цінні папери, без спеціального забезпечення, які обертуються на ринку зобов'язань великих корпорацій); депозитні сертифікати інших банків;

б) окремі кошти на кредитних рахунках (кредити під заставні на житлові будинки). Основним призначенням резервів другої черги є забезпечення джерела поповнення первинних резервів.

III група – портфель кредитів. Більшу частину активів банку складають, як правило, кредити його позичальникам. Вони є основним джерелом доходу банку. Можна навести таку класифікацію (перелік) банківських кредитів залежно від характеру їх використання [13]: кредити торгово-промисловим підприємствам, кредити під заставу нерухомості, кредити приватним особам (споживчі кредити), сільськогосподарські кредити, кредити для лізингу, кредити позичальникам нерезидентам. Дострокове перетворення банківських кредитів у грошові кошти досить ускладнене оскільки для такого виду грошових вимог майже не існує вторинного ринку.

IV група – портфель першокласних цінних паперів, термін до моменту погашення яких не менше одного року [14]. До цієї групи активів належать акції та облігації торгових та промислових корпорацій з відомою (доброю) репутацією. За такими активами, у випадку дострокової їх реалізації, існує високий ризик втрати ринкової (курсової) вартості через невизначеність фінансового стану емітента в момент погашення цінних паперів.

V група – інші активи, що не потрапили в попередні групи активів. До цієї групи активів належать, зокрема, вкладення в нерухомість, машини, обладнання, тобто витрати капітального характеру.

Групування активів банку за ступенем легкості їх перетворення в грошові кошти, що наводяться в російській літературі [15], дещо відмінне від поданого у зарубіжних джерелах.

До першої групи активів дослідники відносять касову готівку та кошти, прирівняні до неї (кошти на розрахунковому рахунку та у фонді обов'язкових резервів в установі центрального банку), а також активи які можна легко протягом короткого періоду часу перевести в грошові кошти (державні цінні папери, короткострокові кредити видані під державну гарантію, тощо [15]).Тобто в цій групі об'єднані активи, що в зарубіжних джерелах класифікуються як первинні та вторинні.

До другої групи належать кредити, надані підприємствам, організаціям, іншим банкам.

До третьої групи включаються інвестиції в цінні папери (облігації та акції) підприємств, організацій або паї участі в їхній діяльності.

Четверту групу складають основні засоби банку: будівлі, споруди, обладнання, транспортні засоби та інші активи.

Наведене групування банківських активів враховує специфіку сучасного розвитку різних сегментів саме російського грошового ринку (наприклад, нерозвиненість ринку корпоративних цінних паперів).

Подані методи групування активів, не є досконалими. До них, зокрема, не включені кошти на рахунках дебіторської заборгованості, відсутній розподіл кредитів за групами залежно від терміну їх погашення, а ця стаття активів за ступенем мобільності є досить сильно диференційованою (залежно від якості дебіторської заборгованості, термінів погашення кредитів).

Вважаємо, що найбільш повна та детальна класифікація банківських активів за ступенем ліквідності може виглядати таким чином.

I група – грошові кошти, або готівка. Це кошти в касі банку, на його рахунках у центральному банку та на кореспондентських рахунках у першокласних банках. Такі активи можуть бути негайно використані для виконання невідкладних зобов'язань банку.

II група – високоліквідні активи, як правило, доходні активи, включаючи грошові кошти на користь банку, готівка в дорозі (в процесі інкасації):

-державні цінні папери, цінні папери місцевих органів влади, для яких існує вторинний ринок обігу, векселі першокласних векселедавців;

- кредити та інші платежі на користь банку від його першокласних позичальників з термінами виконання (погашення) в наступному місяці. Для більшості активів цієї групи існує вторинний ринок. У випадку дострокової реалізації такі активи можуть бути переведені в грошові кошти в найкоротший час з мінімальними реалізаційними витратами (мінімальною втратою своєї вартості).

III група – ліквідні активи: портфель короткострокових кредитів і цінних паперів. Активи цієї групи – це кредити, недержавні цінні папери та інші платежі на користь банку від його фінансово стабільних контрагентів (або таких, що мають гарантії повернення банківських кредитів) за терміном виконання від одного до трьох місяців. Також сюди іноді відносяться дебіторська заборгованість, погашення якої є реальним протягом короткого проміжку часу (наприклад, вартість заставного майна позичальників, що можна швидко реалізувати, в разі неповернення ними кредиту у встановлений договором строк), а також кошти на коррахунках у банках, що не відносяться до першокласних (високонадійних) банків. Активи цієї групи (крім кредитів) можуть бути достроково перетворені в грошові кошти не більше, ніж в місячний термін з незначними реалізаційними витратами.

IV група – важколіквідні активи. Складаються з інших кредитів банку та придбаних ним цінних паперів, а також іншої дебіторської заборгованості й інших термінових платежів на користь банку, які не увійшли до другої та третьої групи активів. Дострокова реалізація таких активів ускладнена: вони можуть бути перетворені в готівку, як правило, в термін, що перевищує один – два місяці та з суттєвими втратами (близько 20% їхньої вартості).

V група – низьколіквідні та неліквідні активи. Це нерухомість та обладнання, що належать банку; нематеріальні активи; кредити, не повернені в термін, інші платежі на користь банку, термін сплати яких минув; інші активи

банку, що не увійшли до попередніх груп. Реалізація активів цієї групи є найбільш проблемною, оскільки ринку таких активів або немає, або він суттєво обмежений. Реалізаційні ж витрати можуть досягати половини їхньої первинної вартості.

Як уже зазначалося, ступінь ліквідності того чи іншого активу визначається його властивістю зберігати свою номінальну вартість без змін. Така властивість активу перебуває в протилежній залежності від ризиковості.

Також можна згрупувати активи на робочі, ті що приносять дохід та неробочі, ті що доходу не приносять для визначення впливу їх на рівень дохідності банку (таблиця 1.2)

Значна частка коштів у недохідних активах свідчить про нераціональну структуру активів, що в свою чергу воліче за собою зниження дохідності (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація активів за рівнем їх впливу на дохідність банку

Робочі активи:	Неробочі активи:
<ul style="list-style-type: none"> -кошти на коррахунку; -касові активи; -кошти розміщені в інших банках; -кошти вкладені в цінні папери; -надані кредити; -інші активи, що дають дохід. 	<ul style="list-style-type: none"> -кошти в розрахунках; -резерви; -дебіторська заборгованість; -кошти, вкладені у майно та господарські матеріали; -видатки та збитки.

За ступенем ризику вкладень та можливості втрати частини їх вартості активи комерційного банку поділяються на п'ять груп з коефіцієнтами ризику від нуля до одиниці: I група — 0 %; II група — 10 %; III група — 20 %; IV група — 50 %; V група — 100 %.

Запропоновані критерії, за якими здійснена класифікація, дають можливість детально здійснити аналіз структури активів; їх ліквідності, міри ризику, строковості, впливу на дохідність банку та обрати шляхи щодо підвищення ефективності їх використання. Класифікаційна ознака залежно від виду операцій, які здійснює банк, дає повну інформацію про напрямки

діяльності банку, на які ринки ця діяльність націлена, за рахунок яких операцій банк отримує вигоди для себе.

Також, слід відмітити актуальність поділу активів залежно від ступеня їх ліквідності, це є важливим для отримання інформації стосовно загальних показників ліквідності банку та визначення рівня дотримання обов'язкових нормативів НБУ.

Щодо класифікації активів існує багато супуручностей, і кожен науковець досліджуючи це питання має пояснення зі своєї точки зору, тому питання лишається відкритим для дискусій.

1.2 Теоретичні засади аналізу якості активів комерційного банку

Тож для ефективного управління активами необхідною умовою є збалансованість активів, які забезпечують прибутковість та ліквідність з врахуванням ризиковості. У зв'язку з цим актуальним стає дослідження основних методичних підходів щодо аналізу та оцінки якості активів банку і визначення напрямків їх підвищення.

Аналіз активів банку здійснюється за наступними напрямками:

- загальний аналіз активів банку (кількісний аналіз);
- якісний аналіз активів банку.

Загальний аналіз всіх активів банку повинен проводитися в такій послідовності:

1. Виявлення динаміки зміни загального обсягу активів банку і зміни окремих його частей. Таке дослідження необхідно для того, щоб виявити основні тенденції зміни активів, які будуть простежуватися в аналізованому банку.

2. Вивчення складу і структури активів банку. Склад і структура складу банківських активів дозволяє виявити спрямованість діяльності банків і визначити основні фактори їхнього росту або зниження. Ціль аналізу структури

активів банку полягає в виявленні достатності рівня диверсифікованості активних операцій банку і оптимальності їхньої структури.

Важливим у процесі проведення аналізу рівня диверсифікації активів є розрахунок коефіцієнта концентрації (K_K), якій розраховується за формулою(1.1):

$$K_K = \frac{A_I}{\sum A_I}; \quad (1.1)$$

Де A_I – певна група активів;

$\sum A_I$ – сукупні активи.

Чим більша величина коефіцієнта концентрації певної групи активів, тим більш ризиковою вважається діяльність банку.

За методикою Сухової Л. Ф. оптимальною вважається наступна структура активів банку [33]:

– високоліквідні активи, у числі яких – залишки коштів в касі, всі кошти на кореспондентських рахунках - коефіцієнт концентрації близько 0,3;

– надані кредити - $K_K = 0,4$;

– всі вкладення в цінні папери - не більше $K_K = 0,10-0,12$;

– основні кошти й нематеріальні активи - $K_K = 0,17-0,18$;

– Інші активи - K_K не більше 0,02-0,03.

Якість активів банку визначається їхньою ліквідністю, обсягом ризикових активів, складом і структурою недоходних активів, загальним обсягом і часткою активів, що приносять дохід. Потрібно зазначити, що якість активів перебуває в прямій залежності від доцільності й оптимальності їхньої структури, рівня диверсифікації операцій, від обсягу активів з різними ознаками проблемності.

Основні напрямки аналізу якості активів банку можна представити в такий спосіб:

I. Аналіз і оцінка активів банку з погляду їхньої відповідності якісним вимогам ліквідності, що дозволить оцінити можливість банку швидко й без втрат перетворити свої активи в грошову форму.

Аналіз активів з погляду їхньої ліквідності можна представити в такий спосіб:

1. Вивчення складу активів по ступені ліквідності.
2. Визначення питомої ваги високоліквідних активів в загальній сумі активів банку і розрахунок коефіцієнта співвідношення суми високоліквідних активів і доходних активів банку, розраховується за формулою (1.2):

$$K_{в.а} = \frac{ВА}{ДА} \cdot 100 \%, \quad (1.2)$$

де $K_{в.а}$ – коефіцієнт співвідношення суми високоліквідних активів і доходних активів банку, %;

ВА – сума високоліквідних активів, тис. грн.;

ДА – сума доходних активів банку, тис. грн.

3. Розрахунок і аналіз коефіцієнта ліквідності. Для отримання узагальненої оцінки ліквідності активів банку визначається коефіцієнт ліквідності (K_L) активів за формулою (1.3) [7]:

$$K_L = \frac{A_L}{A}; \quad (1.3)$$

де K_L – коефіцієнт ліквідності;

A_L – активи, зважені за ступенем ліквідності, тис. грн.

A – загальний обсяг активів банку, тис. грн.

Проте цей коефіцієнт може бути розрахований за умови розроблення критеріїв ліквідності кожного виду активів банку. За основу зважування активів за станом ліквідності можна взяти методику розрахунку загального коефіцієнта

ліквідності (хоча під час оцінювання ліквідності окремих видів активів не вповній мірі враховано ступінь ліквідності окремих з них).

4. Розрахунок обов'язкових нормативів ліквідності: нормативу миттєвої, нормативу поточної та короткострокової ліквідності.

II. Аналіз і оцінка активів банку з погляду їхньої відповідності вимогам доходності та прибутковості. Даний аналіз є найважливішим напрямком аналізу якості управління активами банку, оскільки ефективний стан активів (з позиції реальної «віддачі») забезпечує одержання банком необхідних доходів і прибутку, що, у свою чергу, є основною метою його діяльності.

Етапи аналізу активів (з погляду їхньої доходності та прибутковості) можна представити в такий спосіб:

1. Угрупування активів банку на доходні і недоходні.
2. Визначення питомої ваги доходних і недоходних активів в загальному обсязі активів банку. У міжнародній практиці вважається, що цей коефіцієнт має бути не менше 93%. Збільшення частки не дохідних активів банку більше як на 7 % може призвести банк до банкрутства. Ураховуючи специфіку розвитку українських банків середнє значення цього коефіцієнта коливається в межах 70-80%.

3. Розрахунок коефіцієнтів доходності та прибутковості активів банку.

Коефіцієнт доходності активів банку ($K_{д.а.}$), який розраховується шляхом ділення за формулою(1.4):

$$K_{д.а.} = \frac{Д}{А}, \quad (1.4)$$

де $K_{д.а.}$ – коефіцієнт доходності активів;

$Д$ – доходи, отримані банком за період, тис. грн.

$А$ – середній обсяг активів банку за період, тис. грн.

Даний показник характеризує середній рівень доходності активних операцій банку. Збільшення даного показника не завжди є свідченням підвищення ефективності, тобто прибутковості активних операцій банку.

Тільки в тому разі, якщо доходи банку збільшуються більш високими темпами ніж відбувається зростання витрат банку, це приводить до підвищення прибутковості.

Коефіцієнт прибутковості активів банку розраховується за формулою(1.5):

$$K_{п.а.} = \frac{\Pi}{\bar{A}}, \quad (1.5)$$

де $K_{п.а.}$ – коефіцієнт прибутковості активів;

Π – прибуток, отриманий банком за період, тис. грн.

\bar{A} – середній обсяг активів банку за період, тис. грн.

Цей коефіцієнт показує, скільки прибутку приходиться на одну гривню активів банку. Саме збільшення цього показника завжди є свідченням підвищення ефективності активних операцій банку.

III. Аналіз і оцінка активів банку з погляду їхньої ризиковості.

Важливим напрямком аналізу якості активів банку є оцінка ступеня їхньої ризикованості.

Аналіз активів за ступенем ризику здійснюється в двох напрямках:

- для активів у цілому;
- окремо для кожного виду активів, що належать до складу доходних активів(аналіз ризикованості вкладень по основних інструментах:кредитна діяльність, вкладення в цінні папери, валютні операції та ін.

Оцінка ризику всіх активів банку, у загальному виді, може здійснюватися в наступному порядку:

1. Визначення величини активів банку з урахуванням їхнього ризику.
2. Визначення абсолютного й відносного приросту (або зниження) за розглянутий період активів, зважених з урахуванням ризику; виявлення й оцінка факторів, що впливають на зміну обсягу даних активів.
3. Розрахунок коефіцієнта ризику активів(1.6):

$$K_{р.а.} = \frac{A_p}{A}, \quad (1.6)$$

де $K_{P.A}$ – коефіцієнт ризику активів;

A_n – активи, зважені за ступенем ризику, тис. грн.

A – загальний обсяг активів банку, тис. грн.

Даний показник характеризує якість активів банку з позиції їхньої ризикованості. Додатково можна зробити оцінку динаміки даного показника за кілька звітних періодів. При цьому його ріст у динаміці свідчить про погіршення якості активів банку з позиції ризику.

Таким чином, використовуючи наведену методику аналізу банківських активів, можна отримати як кількісну так і якісну характеристику активів банку.

В цілому можна зробити висновок, що дієвість стратегії управління активами комерційного банку залежить від збереження умов її впровадження, від повного обсягу принципів, котрі залучаються до управлінського циклу та від системи обраних оцінюючих критеріїв рівня ефективності управління активами.

1.3 Методи оптимізації структури активів комерційного банку.

Донедавна в банківській сфері наголос робився, переважно, на рішенні поточних завдань з метою набрати сили, придбати досвід, захопити місце на ринку, тобто українські банкіри в майбутнє не заглядали. Це важко було зробити через нестабільність макроекономічної ситуації. На сьогодні стан змінюється, а саме: від поточних проблем банкіри переходять до вирішення стратегічних завдань, тобто має місце реалізація механізму банківського маркетингу.

Удосконалення стилів і прийомів управління, швидке й адекватне реагування на зміну кон'юнктури ринку, розвиток нових напрямків та інструментів у роботі банку, удосконалення всіх елементів сучасного маркетингу з урахуванням специфіки українського кредитного ринку, дає

вітчизняним банкірам можливість формування ефективної структури пасивів і активів комерційного банку.

Проблеми формування структури активів комерційних банків досліджувалися багатьма вітчизняними та зарубіжними авторами, але банківський маркетинг не пов'язувався з формуванням структури активів.

Успішна реалізація механізму банківського маркетингу щодо формування структури активів припускає облік структурних особливостей останніх.

Для кожного комерційного банку актуальною стає розробка регулювання портфеля банківських операцій, визначення сфери найприбутковіших вкладень коштів у кредитні та інвестиційні проекти на певний період часу, аналіз ефективності використання ресурсів.

Ефективні вкладення коштів кредитно-ресурсного потенціалу досягаються при дотриманні такого комплексу умов: забезпечення необхідного рівня ліквідності, використання всієї сукупності засобів кредитно-ресурсного потенціалу, досягнення максимально високого прибутку.

В умовах загострення конкурентної боротьби коливання рівнів відсоткових ставок, зниження віддачі вкладених банками коштів за одночасного підвищення рівня всіх банківських ризиків важливого значення набуває проблема грамотного управління активними та пасивними операціями комерційних банків.

Механізм банківського маркетингу стосовно активів передбачає залучення максимально допустимого обсягу ресурсів (як власних, так і залучених) із подальшим їх розміщенням у максимально дохідні активи, що характеризуються заданим рівнем ліквідності та мають прийнятний рівень ризику. Основне завдання банківського маркетингу полягає в оптимізації структури балансу банку з метою забезпечення високого рівня ефективності банківських операцій за одночасного скорочення витрат, дотримання обов'язкових економічних нормативів та інших існуючих обмежень за ризиками.

Першим кроком, що дозволяє визначити рівень відповідності та стабільності банківських операцій є аналіз активів комерційного банку, провести аналіз активних операцій банку, дати оцінку їх ефективності.

Основними напрямками дослідження та аналізу активних операцій банку доцільно вважати аналіз структури активних операцій та оцінку економічної доцільності та ризику окремих активних операцій.

Аналізуючи структуру активів, доцільно враховувати такі моменти:

- частку працюючих активів у балансі банку, яка має бути не менша за 45 %-50 %. Надмірна завантаженість балансу непрацюючими активами та майном призводить до зниження віддачі активів та втраті ліквідності;

- співвідношення основних видів працюючих активів (кредитів та цінних паперів). Вважається, що частка кредитів у портфелі активів банку не повинна перевищувати 60 %-65 % валюти балансу, а частка цінних паперів має становити 20 %-25 %;

- структуру кредитного портфеля. Аналіз має виявити частку міжбанківських кредитів, які особливо підлягають системним ризикам, частку забезпечених та незабезпечених кредитів, показати регіональну та галузеву структури вкладень, а також обсяги довготермінових та короткотермінових позичкових операцій.

Для забезпечення збалансованості структури джерел фінансування, з одного боку, їх доцільно формувати залежно від кон'юнктури ринку, об'єктів кредитування, прибутковості активів та їхньої оборотності, з іншого боку - це активізація структури активів, яка пов'язана з якісним удосконаленням уже існуючих видів та пошуком можливих варіантів модифікації банківських продуктів і послуг, не тільки для задоволення потреб наявних клієнтів, а також для освоєння нових сегментів ринку банківського обслуговування.

Специфічність банківського маркетингу та динаміки циркуляції грошових потоків створюють реальну можливість для знаходження оптимального

сполучення різних напрямків поточної фінансової діяльності відповідно до рівня ліквідності й ризику.

Таким чином, завдання оптимізації полягає в постійному виборі з безлічі певних видів кредитно-інвестиційної діяльності банку такого набору, який дозволяє одержати максимальний результат із мінімальними витратами.

Класифікація активів, їх подальший структурний аналіз дозволяє розробити конкретні методи їх оцінки. Одним із варіантів може бути такий:

- класифікація активів за чутливістю до змін відсоткових ставок та термінів;
- визначення розмірів відсоткової ставки та суми за кожним видом активів;
- аналіз даних за допомогою відповідного інструментарію та критеріїв оцінки.

До групи активів, чутливих до змін відсоткової ставки, слід відносити позики, видані за плаваючими відсотковими ставками, позики, що погашаються, банківські інвестиції з терміном погашення що настає, а також платежі за позиками з фіксованими відсотковими ставками, що підлягають погашенню. Зазначимо, що деякі активи стають відсотково-чутливими у міру настання терміну їх розміщення чи залучення.

Таким чином, до елементів механізму банківського маркетингу, що пов'язані з формуванням структури активів належать: аналіз тенденцій в динаміці окремих груп балансових даних з подальшим прогнозом розвитку структури активів банку, збір та обробка інформації про ринкові відсоткові ставки за активними операціями в банківській системі й по конкретному регіону.

Інтегрований підхід до управління активами забезпечує належне, з позицій банківського маркетингу, бачення керівництвом комерційного банку його сьогоденних і майбутніх проблем. Цей підхід базується на таких основних принципах:

- визначення стратегії та цілей, для досягнення яких керівництво повинно якомога повніше контролювати обсяги, структуру, доходи та витрати як за активами.

- елементом механізму банківського маркетингу стосовно формування структури активів є прибутковість. При цьому слід враховувати, що доходи та витрати належать до активних статей балансу;

- управління ризиками є актуальним завданням банківського маркетингу, для вирішення якого необхідно подбати про методологічне, організаційне, інформаційне та програмне забезпечення.

Зрозуміло, що прибутковість банку залежить не лише від точності й правильності поставлених цілей. Набагато важливішими для успіху є кваліфікація співробітників банку та економічні параметри ринку: рівень попиту на банківські продукти і послуги, гострота конкуренції, темпи інфляції.

Крім того, існує широкий спектр стилів та методів управління діяльністю комерційного банку: економічні (у витратах) лідери часто приводять свої установи до успіху, тоді як ті, хто надавав перевагу збільшенню розмірів банку чи підвищенню його безпеки, опиняються серед останніх. Проте очевидно, що з розвитком банківської системи залишається все менше аспектів управління комерційним банком, якими можуть нехтувати сучасні банкіри.

Таким чином, одним із стрижневих елементів ефективної діяльності комерційних банків України є комплекс заходів банківського маркетингу, спрямованих на оптимальне управління їхніми активами, що пов'язано із необхідністю реалізації двох важливих завдань: по-перше, забезпечення ліквідності банку і, відповідно, підтримання належного рівня його фінансової стійкості на ринку; по-друге, забезпечення максимальної дохідності банківських операцій, що є необхідною умовою прибуткового господарювання комерційного банку як підприємства.

Очевидно, в умовах вітчизняної економіки із притаманною їй нестабільністю кон'юнктури кредитного ринку банківський маркетинг,

насамперед, має забезпечити належну фінансову стійкість кредитної установи, бо нездатність задовольняти потреби клієнтів у перерахуванні коштів (маються на увазі операції не лише із поточними рахунками і депозитами, а й із кредитами) може не просто підірвати конкурентні позиції на ринку чи навіть призвести до банкрутства одного окремо взятого банку, а й викликати низку фінансових проблем у багатьох інших банківських установах і, в підсумку, поставити під сумнів платоспроможність усієї кредитної системи України.

На практиці реалізація зазначеного пріоритетного завдання може бути забезпечена лише при застосуванні комплексу заходів банківського маркетингу, орієнтованих на формування максимально ефективної структури активів комерційного банку, тобто збалансування структури залучених банком ресурсів і зроблених вкладень для створення оптимальних умов щодо підтримання ліквідності попри збереження прибутковості здійснюваних на фінансовому ринку операцій. Ураховуючи те, що саме у трактуванні роботи з формування структури активів немає однозначного підходу до визначення пріоритетів у формуванні відповідної політики банку, треба визначити загальну основу у виборі таких пріоритетів, виходячи із умов перехідного періоду.

Отже, можна зробити висновок про те, що пріоритетним напрямком формування структури активів є реалізація завдань із підтримання належного рівня прибутковості комерційного банку шляхом регулювання розміру чутливих до змін процента вкладень і відповідних їм залучених ресурсів, які також чутливі до змін ринкової норми процента. При цьому до активів, чутливих до зміни процентної ставки, належать: короткострокові цінні папери, позики, надані під плаваючі процентні ставки, короткострокові вкладення на грошовому ринку, урядові й муніципальні цінні папери, що підлягають погашенню з реінвестуванням вкладених коштів за поточними ставками. Чутливість активів банку до змін процента зростає також у міру закінчення строків їхнього розміщення й залучення відповідно.

Оптимізаційна модель формування структури активів комерційного банку має бути основою для прийняття управлінських рішень щодо здійснення тих чи інших операцій із надання різних видів послуг клієнтам, а тому її найдоцільніше подати у вигляді певної системи, кожен елемент якої має визначати відповідну спрямованість регулятивних заходів усередині самого банку із метою забезпечення його ліквідності. Основними елементами моделі управління активами є:

- розрахунок і регулювання ліквідної позиції на основі спеціального групування активів банківського балансу;
- управління активами відповідно до факторів попиту на ліквідні кошти;
- регулювання грошових потоків у рамках сукупного банківського портфеля.

Специфікою першого елемента, з одного боку, є виділення в окремі групи, активів за критерієм їхньої дохідності й можливості використання для розрахунків.

Загалом необхідною умовою дієвості напрямку регулювання банківської ліквідності є розробка системи щоденного збору й аналізу інформації про всі здійснювані комерційним банком операції з метою віднесення їх до однієї з класифікаційних груп активів і пасивів, що дасть змогу зробити відповідні висновки й прийняти управлінські рішення на рівні всього банку. Оптимізація роботи із розв'язання цього завдання має ґрунтуватися на сучасних методах автоматичної обробки інформації і розроблених спеціально для цієї мети програмних продуктах.

Другий елемент - система заходів з управління банківськими вкладеннями відповідно до факторів попиту на ліквідні активи. Тут ідеться про два стрижневих фактори, що визначають попит клієнтів банку на кошти, а відтак і потребу самого комерційного банку мати активи у безпосередньо ліквідній формі: з одного боку, це потреба у вилученні якоїсь частини або всієї суми залишку депозиту до запитання (поточного рахунка) юридичної чи

фізичної особи, а з другого - це запит на отримання кредиту для задоволення виробничих чи споживчих потреб відповідно до умов індивідуальних кругообігів капіталів підприємств або динаміки доходів і витрат населення.

Слід зазначити, що можливість комерційного банку задовольняти попит своїх клієнтів на кредити не менш важлива, аніж його здатність виконувати доручення на безготівкове перерахування коштів за поточними рахунками чи видавати готівку в межах залишків на цих рахунках. Задоволення потреб клієнтів у кредитах є однією з найнеобхідніших умов утримання міцних позицій на ринку банківських послуг і підтримання високого рівня конкурентоспроможності комерційного банку.

Можливість банку кредитувати клієнта (за умови позитивним якісних параметрів його діяльності) є вирішальним фактором збереження постійного кола клієнтів, забезпечення стабільності ресурсної бази й дохідності операцій у довгостроковому плані. Відтак можливості видачі позики також мають бути забезпечені необхідними ліквідними активами, що визначає відповідно і роль процесу управління ліквідністю комерційного банку для стабільного функціонування на ринку.

Водночас не може не викликати заперечень і той факт, що утримування в загальному портфелі активів значних обсягів коштів у безпосередньо ліквідній формі, виходячи тільки з очікуваних потреб у задоволенні попиту на кредити, не може бути прийнятним з огляду на прибутковість банківських операцій, поза якими ця група активів не приносить доходу взагалі. Отже, управління активами та їхній розподіл має здійснюватися на основі чіткого розмежування можливого запиту на вилучення коштів із поточних рахунків і попиту на кредити для того, щоб підтримання ліквідності комерційного банку не завдавало надмірної шкоди його рентабельності.

Практичне розв'язання цього завдання може бути здійснене через управління первинними і вторинними резервами банківської установи, а також активізацію можливостей використання зовнішніх джерел поповнення

ліквідних коштів. При такому підході найдоцільніше застосовувати розподіл факторів попиту на ліквідні ресурси таким чином, щоб запити клієнтів на вилучення коштів із поточних рахунків банк міг задовольняти негайно, для чого він повинен мати у своєму розпорядженні адекватний розмір первинних резервів, а очікуваний попит на кредити задовольнявся б із мінімальною затримкою. В останньому випадку засобом задоволення цього попиту можуть бути як вторинні резерви, так і можливості залучення ліквідних коштів із зовнішніх джерел (рис.1.3).

Застосування такого підходу до регулювання ліквідності має враховувати те, що, крім запиту на вилучення коштів із поточних рахунків, котрий можна прогнозувати відповідно до середньомісячного обігу коштів за цими рахунками, клієнти можуть вилучати кошти із строкових депозитів, термін яких закінчується в поточному періоді. Виходячи із цих двох значень, банк повинен сформувати у своєму портфелі активів таку суму первинних резервів (залишки готівки в касі, кошти на коррахунку в НБУ й коррахунках в інших комерційних банках), щоб безперервно задовольняти вимоги клієнтів.

Третій елемент моделі управління активами і пасивами комерційного банку - метод регулювання грошових потоків у межах сукупного банківського портфеля. Основними його параметрами є розміри вкладень у конкретні види активів, дохідність цих вкладень і терміни їх розміщення, обсяги залучення різних видів ресурсів, їхня вартість (тобто розмір процентних виплат) і строки погашення. Практичний зміст цього методу полягає у підтриманні ліквідності комерційного банку через обов'язкове закріплення певних груп залучених пасивів за конкретними активами. При цьому зовсім не йдеться про застосування надмірної деталізації руху грошових потоків, за якої слід було б відстежувати рух кожної копійки залучених ресурсів на предмет відповідності розміщення їх в активних операціях за сумами і термінами. Прийнятнішою можна вважати практику укрупненого групування активів і пасивів із метою збалансованого розміщення ресурсів, тобто спрямування грошових потоків із

сум залучених коштів у ті види вкладень, які за строками і дохідністю адекватні сформованій комерційним банком ресурсній базі. Водночас можуть бути розв'язані завдання як щодо підтримання належного рівня ліквідності комерційного банку, так і щодо прибутковості його роботи.

Рис. 1.3. Схема управління активами комерційного банку відповідно до попиту клієнтів на ліквідні кошти

Реалізація моделі управління активами і пасивами забезпечує, з одного боку, належну дохідність як стрижневий параметр реалізації інтересів власників (акціонерів) у діяльності комерційного банку, з другого - оптимальний рівень ліквідності як основний фактор, який визначає можливості банку відповідати за власними платіжними зобов'язаннями.

Заходи управління активами і пасивами комерційного банку слід застосовувати комплексно, оскільки, доповнюючи один одного, вони створюють оптимальні умови для ефективного збалансування різних видів залучених ресурсів і вкладень, а отже, сприяють підтриманню високого рівня фінансової стійкості банківської установи.

1.4 Характеристика банківського сектору на сучасному етапі

Банківська система України - це складова економічної системи держави, що включає в себе Національний банк України; інші банки (резиденти та нерезиденти, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України); небанківські фінансові установи, виключною діяльністю яких є прийняття вкладів, розміщення кредитів або ведення рахунків клієнтів; Фонд гарантування вкладів фізичних осіб; банківську інфраструктуру, а також зв'язки та взаємини між ними.

Сьогодні банківська система України — це один із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування було розпочате раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку.

Банківська система вже стигла пережити чотири серйозні кризи: 1998 р., 2004р., 2008р., та 2013-2015рр. Основними каталізаторами цих криз є зовнішні чинники, зокрема світові фінансові кризи. Проте не слід забувати про внутрішні об'єктивні причини, які роблять банки більш уразливими, а також про особливості функціонування вітчизняної банківської системи. [17 с.97].

Політико-економічна криза, що розпочалася наприкінці 2013 року, погіршила фінансовий стан вітчизняних банків. Внаслідок кризи на фінансовому і фондовому ринках комерційним банкам доводиться працювати в умовах різкого зниження обсягів фондування, що зумовлено значним відтоком коштів клієнтів, обмеженням доступу до міжнародних ринків капіталу, падінням курсу акцій, зниженням обсягів фінансової підтримки, яку українським дочірнім компаніям надавали іноземні материнські банки. Низький рівень ресурсної бази та перевага коротких пасивів робить банківський сектор надто вразливим до ризику втрати ліквідності, підвищення кредитного та ринкового ризиків.

Негативний вплив на банківську діяльність мають низькі доходи населення, а незадовільний фінансовий стан позичальників вимагає створення значних резервів, що в умовах відсутності відносно стабільних джерел надходження ресурсів ускладнює формування ресурсної бази комерційних банків [18].

Відповідно до частини першої ст. 31 Закону «Про банки і банківську діяльність», мінімальний розмір статутного фонду банку на момент його реєстрації не може бути меншим, ніж 500 млн. гривень, в той же час така норма вступила в силу лише з 4 липня 2014 року, і багато банків раніше створювалися з набагато меншим статутним фондом. Тому Національний банк зобов'язав комерційні банки поетапно збільшити статутний фонд до 500 мільйонів гривень в період до 11 липня 2024 року [19].

Кількість банків, розмір статутного капіталу яких становить 500 млн. грн. та більше складає 30 од. або 24,6 % від усієї кількості банків України, а кількість банків, розмір статутного капіталу яких становить менше 500 млн. гривень складає 75,6% [20]. Отже, банків зі статутним капіталом меншим ніж 500 млн. грн. в банківському секторі в 3 рази менше кількості банків зі статутним капіталом, визначеним НБУ. Тому в подальшому можемо очікувати поступове скорочення кількості діючих банків, які не в змозі виконати такі вимоги регулятора. Динаміку зміни кількості банківських установ в Україні за останні роки демонструє рис. 1.4

Як видно з рисунку 1.4, після фінансової кризи 2008-2009 рр. найбільша кількість діючих банків становила у 2009 році – 184 установи, проте впродовж наступних років їх кількість поступово зменшувалася.

Починаючи з 2014 року під впливом девальвації гривні та спаду в економіці, а також політичної нестабільності в країні значна кількість банків зіткнулася з проблемами, у багатьох з них згідно рішення НБУ була розпочата процедура ліквідації, тому вже станом на 01.01.2019 р. кількість діючих

банків становила 77 од., що на 98 фінансові установи менше у порівнянні з 2008 р.

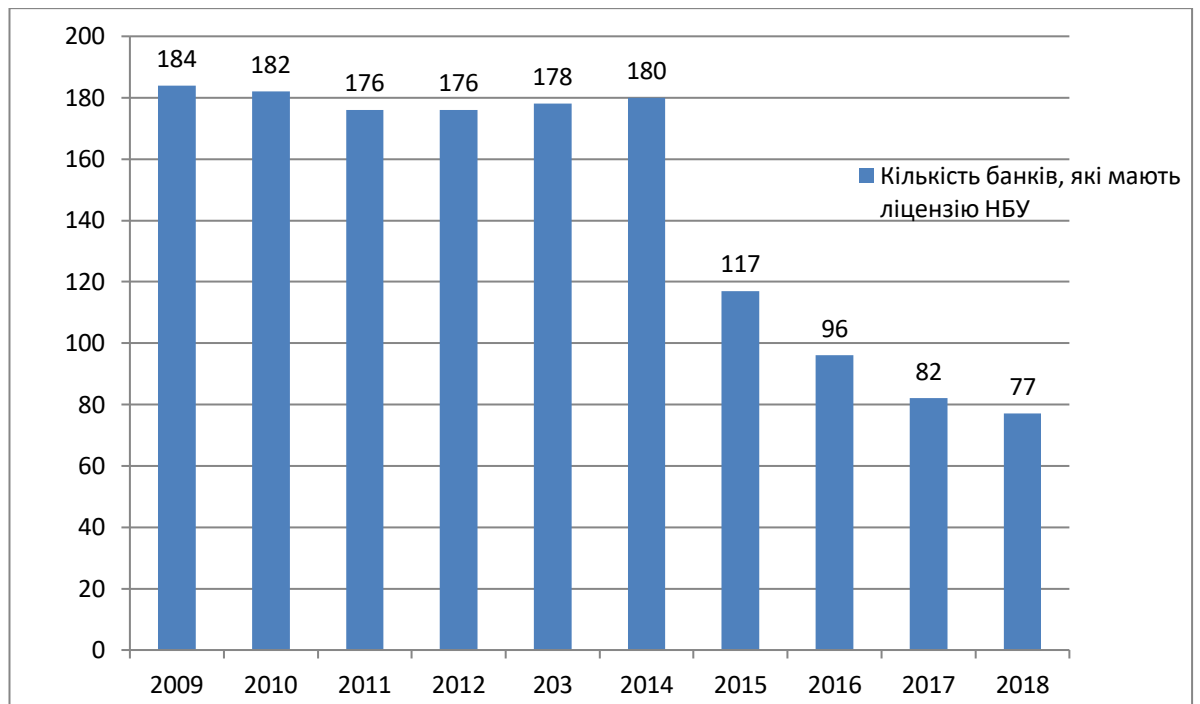

Рис.1.4 Динаміка кількості діючих банків України за 2009-2018 рр.,од.

Загалом, на 01.10.2017 з початку 2014 року внаслідок погіршення платоспроможності до 86 банківських установ було запроваджено тимчасову адміністрацію. В трьох установах тимчасова адміністрація продовжує працювати. ПАТ «Платинум Банк» та ПАТ «Банк Народний капітал» були виведені з ринку через непрозорість структури власності. Рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію ПАТ «Фінбанк», АТ «Фортуна-банк», ПАТ «Діамантбанк», ПАТ «АКБ «Новий», ПАТ «КБ «Гефест» було прийняте через те, що заходи щодо до капіталізації були недостатніми для забезпечення позитивного значення регулятивного капіталу. ПАТ «Вектор Банк» був виведений з ринку, у зв'язку з погіршенням фінансових показників, а також через недостатність коштів й неспроможністю своєчасно та в повному обсязі виконувати законні вимоги кредиторів [21].

Аналіз фінансових результатів діяльності комерційних банків в цілому по Україні за останні три років свідчить про те, що доходи банків України зросли на 13 963 млн. грн., а витрати зменшились – на 167 863 млн. грн. В результаті на 01.01.2019р. банківська система отримала прибуток у розмірі 22 436 млн. грн., який за період аналізу зріс на 181 826 млн. грн.(табл.1.3).

Таблиця 1.3

Динаміка фінансових результатів діяльності банків України за 2016-2018 рр.

Назва показника	На 31.12.2016р.	На 31.12.2017р.	На 31.12.2018р.	Абсолютне відхилення 2016р./2018 р. (+,-)
Доходи,млн.грн.	190 691	178 139	204 654	13 963
Витрати,млн.грн.	350 078	204 611	182 215	-167 863
Результати діяльності, млн.грн.	-159 387	-26 472	22 439	181 826
Рентабельність активів, %	-1,94	-1,82	+1,69	+14,29
Рентабельність капіталу,%	-15,96	-15,15	14,67	+131,41

Перевищення доходів над витратами призвело до прибуткової діяльності, що, в свою чергу, вплинуло на позитивне значення показників рентабельності активів та рентабельності капіталу. Як можемо побачити із табл. 1.4 і рис. 1.5., показники рентабельності у 2017р. порівняно із 2016р. зросли, хоча їх значення залишались від'ємним, а уже в 2018 році показник рентабельності збільшився та має плюсове значення (рис. 2).

Враховуючи затверджений НБУ графік збільшення мінімального обсягу статутного капіталу банків, в подальшому можна очікувати нових випадків самоліквідації комерційних банків в Україні. Адже, згідно з Постановою правління НБУ № 242 від 07.04.2016 р. станом на 11.07.2017 р.

мінімальний обсяг статутного капіталу банку має бути не меншим за 200 млн. грн. До 11.07.2018 р. його обсяг має бути збільшений вже до 300 млн. грн.

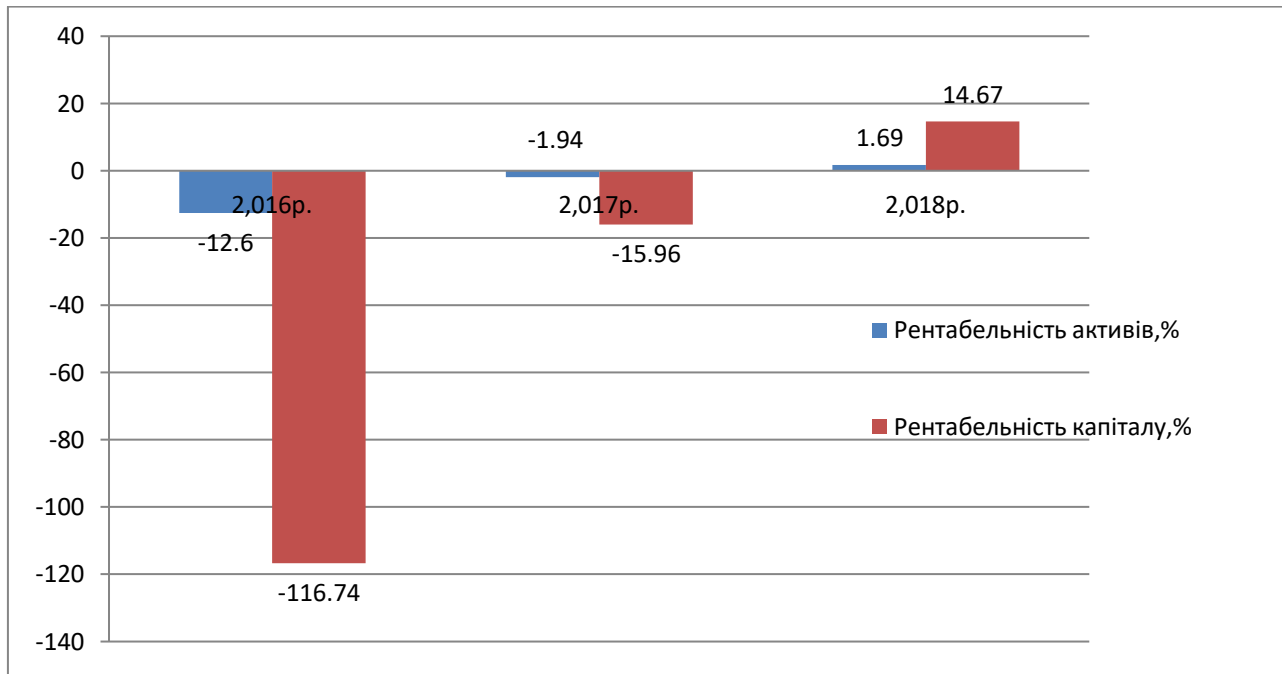

Рис.1.5 Динаміка рентабельності активів та рентабельності капіталу банків України за 2016-2018 рр.

Збільшення мінімального обсягу статутного капіталу банківських установ триватиме щорічно до 500 млн. грн. станом на 11. 07. 2024 р. Постановою Правління НБУ від 16 червня 2017 року № 56 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України», НБУ визначив процедуру спрощеної капіталізації банку та порядок припинення банківської діяльності без ліквідації юридичної особи [22]. Це дає можливість банкам, які не можуть виконати вимоги НБУ щодо капіталізації, залишити банківський ринок без навантаження на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

Зазначимо, що в Україні, з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників, функціонує система

банківського нагляду НБУ. В цілому наглядові органи Національного банку мають відпрацьований механізм контролю за функціонуванням банківської системи країни та виявлення ризиків в діяльності банківських установ (рейтингування за системою CAMELSO, визначення показників раннього реагування тощо). Разом з цим існує нагальна потреба в поліпшенні відкритості банківських установ (щодо їх фінансового стану, результатів діяльності, складу власників, тощо), прозорості процедури ухвалення рішень в фінансовій сфері регуляторними органами, а також щодо встановлення інституційної та операційної незалежності регуляторів [22].

Крім того банківський нагляд повинен уміти виявляти внутрішні проблеми банку. Ними можуть бути шахрайські дії, порушення законів і нормативних документів тощо. Загалом з погляду оцінки його фінансового стану основна увага має приділятися платоспроможності і ліквідності. У разі виявлення проблем у діяльності банків органи банківського нагляду можуть прийняти рішення про застосування низки заходів радикального втручання в діяльність проблемних банків.

Режим фінансового оздоровлення – це система заходів, спрямованих на усунення порушень, які призвели комерційний банк до збиткової діяльності та скрутного фінансового стану, а також наслідків цих порушень, що дають право на застосування таких заходів на період, визначений Національним банком України, але не більше як на 12 місяців [23].

Підставою для переведення комерційного банку на режим фінансового оздоровлення є невиконання протягом трьох місяців загальновстановлених пруденційних норм та нормативів ведення банківської справи, визначених Національним банком України. Якщо ситуація погіршується, то Національний банк України за поданням відповідного регіонального правління НБУ ухвалює рішення про скасування режиму фінансового оздоровлення, про вжиття відповідних заходів щодо дострокового погашення стабілізаційної позики та застосовує такі додаткові дії:

- з метою забезпечення інтересів клієнтів забороняє проведення активних операцій за кореспондентським рахунком комерційного банку, операцій із здійснення платежів до державного бюджету та виплати заробітної плати;
- усуває керівництво банку від управління;
- призначає тимчасову адміністрацію для управління банком;
- відкликає ліцензію на здійснення окремих чи всіх банківських операцій [24].

Отже, головною функцією банківського нагляду є виявлення проблемних банків і застосування відповідних заходів щодо них.

Зазначимо, що проблемні банки становлять певну загрозу для банківської системи, тому до них вживаються відповідні заходи впливу. За своєю економічною сутністю, це низка вимог, спрямованих на відновлення стабільності фінансового стану банку, впорядкування його діяльності згідно із чинним законодавством та нормативно-правовими актами НБУ. В разі віднесення банку до категорії неплатоспроможних, Національний банк України приймає рішення про впровадження тимчасової адміністрації. За результатами аналітичних досліджень департаменту НРА «Рюрік» [21] в Україні ведеться пошук та проводяться дослідження щодо вирішення проблемних питань, пов'язаних з банкрутством вітчизняних банків, вирішенням яких є необхідність розроблення заходів для зменшення негативних наслідків фінансової кризи у вітчизняній банківській системі, відновлення ефективної роботи банків.

Проведений вище аналіз засвідчив, що банківська система України пододала кризовий стан і в цілому стабілізувала свою роботу. Щоправда, поки комерційні банки-резиденти України далеко не повною мірою виконують функцію ефективних фінансових посередників у частині кредитування розвитку вітчизняної економіки, особливо її виробничого сектору.

Висновки до 1 розділу

Головною метою комерційного банку є отримання прибутку, який безпосередньо залежить від ресурсної бази банку. Інколи активи банку визначаються як ресурси, контрольовані банком у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічної вигоди у майбутньому.

Таким чином, одним із стрижневих елементів ефективної діяльності комерційних банків України є комплекс заходів банківського маркетингу, спрямованих на оптимальне управління їхніми активами, що пов'язано із необхідністю реалізації двох важливих завдань: по-перше, забезпечення ліквідності банку і, відповідно, підтримання належного рівня його фінансової стійкості на ринку; по-друге, забезпечення максимальної дохідності банківських операцій, що є необхідною умовою прибуткового господарювання комерційного банку як підприємства.

В цілому можна зробити висновок, що дієвість стратегії управління активами комерційного банку залежить від збереження умов її впровадження, від повного обсягу принципів, котрі залучаються до управлінського циклу та від системи обраних оцінюючих критеріїв рівня ефективності управління активами.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ОЩАДБАНК»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Ощадбанк»

ПАТ «Ощадбанк» на сьогоднішній день є одним з найбільших фінансових інститутів української держави, що має широко розгалужену мережу установ. Це єдиний в Україні банк, що має закріплену законом державну гарантію повного збереження грошових коштів та інших цінностей громадян, довірених банку. Засновником АТ «Ощадбанк» являється Публічне акціонерне товариство (ПАТ) «Державний ощадний банк України», яке є державним банком. Засновником ПАТ «Ощадбанк» є держава в особі Кабміну України. Банк утворений відповідно до розпорядження президента України №106, постанови Кабінету міністрів України №876 шляхом перетворення Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку України. Банк є правонаступником Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку України.

Організаційно-правова форма відповідно до внесених змін до п. 4 Статуту АТ «Ощадбанк» – публічне акціонерне товариство (ПАТ). АТ «Ощадбанк» є державним банком, в якому 100% статутного капіталу належать державі. Структура банку, відповідно до затвердженого статуту, будується за принципом централізації з вертикальним підпорядкуванням. Схема організації структури управління АТ «Ощадбанк» наведена на рис.2.1.

Банк у своїй діяльності керується Конституцією України та законами України: «Про банки та банківську діяльність», «Про Національний банк України, іншими законами України, нормативно-правовими актами НБУ та Статутом АТ «Ощадбанк».

На підставі банківської ліцензії № 148, виданої Національним банком, 32 АТ «Ощадбанк» має право здійснювати банківські операції, визначені законом України «Про банки та банківську діяльність».

Відповідно до цих документів бухгалтерський облік та фінансова звітність у банку ґрунтується на таких принципах: принцип безперервності, обачності, послідовності, відповідності доходів та витрат, автономності, превалювання сутності над формою, повного висвітлення, історично (фактичної) собівартості та періодичності.

Рис. 2.1. Організаційна структура ПАТ «Ощадбанк».

Система бухгалтерського обліку в установах ПАТ «Ощадбанку» ґрунтується на єдиних принципах, методах та процедурах, визначених Положенням про облікову політику банку, нормативно-правовими актами Національного банку та локальними нормативно-правовими актами банку. Зміна методів обліку здійснюється за умови внесення змін до законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку, що зумовлюють зміни в обліку. Бухгалтерський облік повинен надавати можливість прогнозування та визначення стратегії розвитку діяльності банку шляхом порівняння статей балансу з показниками, встановленими локальними нормативно-правовими актами банку, та аналізу їх динаміки[25].

Місія банку – відтворення ідеї тривалого заощадження коштів населення на принципах справедливої дохідності та надзвичайної надійності. АТ «Ощадбанк» має на меті відновити довіру населення, як запоруку стабільності національної банківської системи, економічного зростання країни та підвищення добробуту громадян.

Стратегічна мета банку – залишаючись банком загальнонаціонального рівня, відтворити позиції стабільної, прозорої, конкурентоздатної фінансової установи, яка співпрацює як з системними державними підприємствами, так і на традиційному для банку сегменті бізнесу – роздрібному. На сьогодні АТ «Ощадбанк» очолює топ-20 найбільш надійних банків України за версією журналу «Новоевремя» та інвестиційної компанії DragonCapital. У рейтингу міжнародної аудиторської компанії «Делойт» АТ «Ощадбанк» входить до ТОП-50 банків Центральної та Східної Європи та 33 є найбільш стійким банком України за версією видання Forbes Україна. В найближчих планах АТ «Ощадбанку» – зміцнювати лідерські позиції на ринку.

Модернізовано мережу установ – відкрито майже 600 високоефективних відділень нового формату, що перевищує мережу більшості ТОП-5 банків України. Серед них – 18 інклюзивних, 5 мобільних підрозділів, два з

яких (на базі броньованих КраЗів) працюють вздовж лінії розмежування та в гуманітарно-логістичних центрах на Донбасі.

Понад 2,7 мільйона клієнтів Ощадбанку зареєструвались і користуються онлайн-банкінгом «Ощад 24/7», що був створений «з нуля». Першими в цей сучасний сервіс перейшли співробітники банку. Було створено преміум-банкінг для VIP-клієнтів, який став кращим у країні і одним з кращих в Європі за версією журналу Euromoney. Ощадбанк вийшов на друге місце в електронній комерції – по активних картках і POS-терміналах у торговельній мережі, а ще кілька років тому був лише тридцять другим. Впроваджуються інноваційні рішення – технологія contactless у громадському транспорті: в метро, трамваях, тролейбусах і автобусах. Ощадемітує картки містян, найпопулярнішою з яких є картка «Янина», куди «зашиваються» соціальні програми та адміністративні послуги муніципалітетів.

Ощадбанк розгорнув наймасштабнішу за роки незалежності програму підтримки малого бізнесу «Будуй своє», метою якої є створення в країні двох мільйонів нових підприємців. У рамках програми створено спеціалізований портал, на якому зареєструвались понад 30 тисяч користувачів.

В Ощадбанку впроваджено систему управління ризиками, що відповідає кращим світовим стандартам. Банк перейшов на міжнародні стандарти фінансової звітності. Рівень заборгованості за цією більш суворою ризик-системою і системою звітності в новому кредитному портфелі (сформованому після 2014 року, коли до банку прийшла нова команда) становить менше 0,1%. Тобто практично дорівнює нулю.

У 30-тисячній команді впроваджено сучасну систему управління персоналом, завдяки якій Ощадбанк новинив половину кадрового складу на всіх рівнях: від відділення в райцентрі до головного офісу в столиці. У нас є свій аналог МВА, є лідерські програми «Ощадлідер» та «Ощадпрофі», створено систему кадрового резерву.

Отже, місією та стратегією банку забезпечення населення надійним фінансовим інструментом тривалого та гарантованого заощадження, а також підтримка економічного розвитку держави шляхом надання сучасних банківських послуг. Стратегічна мета розвитку Ощадбанку — впровадження сучасних банківських технологій та продуктів, підвищення операційної ефективності та забезпечення зваженого і стійкого зростання у довгостроковій перспективі. Сьогодні банк активно оновлює свої відділення, доводячи обслуговування в них до європейського зразка.

Проаналізуємо основні фінансово – економічні показники діяльності

ПАТ “Ощадбанк” у 2016 – 2018 роках у таблиці 2.1, використовуючи для цього баланси банку, що досліджується за 2016 – 2018 роки та звіти про фінансові результати за 2016 – 2018 роки (додаток).

Аналізуючи основні фінансово-економічні показники банку «Ощадбанк», можемо сказати, що чистий прибуток банку має тенденцію до зменшення.

В 2016 році чистий прибуток банку вийшов із збитку маючи на 01.01.2016 року негативне значення, а саме -12 270 259 тис.грн. вже на кінець року 31.12.2016 р. мав прибуток в 467 668 тис. грн. (103,8 %), це бузумовно є позитивною тенденцією і свідчить про те, що банк отримав прибуток.

В 2017 році банк збільшив свій прибуток на 91 315 тис. грн. (19,5%), а вже 2018 році було зменшення на -397 777 тис. грн. (-71,2).

Активи банку в 2018 році, в порівнянні з 2017 , зменшились на 6,9% або на - 16 086 457 тис.грн. Відмічаємо суттєве збільшення активів у 2016 році на 32,4% або на 51 543 004 тис.грн. та 2017 році 11% або на 23 233 833 тис. грн. В той же час власний капітал банку в 2017 році збільшився в порівнянні із попереднім роком на 15 513 032 тис.грн.(98,4%), а уже в 2018 році зменшилась на -12 710 138 тис.грн. (-40,6%).

Зобов'язання в 2018 році зменшились на -3 376 319 тис. грн. (-1,7%).

Таблиця 2.1

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ПАТ “Ощадбанк” за 2016-2018рр.

(у тисячах гривень)

№ п/п.	Показники	01.01.2016 р.	31.12.2016 р.	31.12.2017 р.	31.12.2018 р.	Відхилення,					
						2 016р.		2 017р.		2 018р.	
1	2	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Активи	159 095 829	210 638 833	233 872 666	217 786 209	51 543 004	32,4	23 233 833	11,0	-16 086 457	-6,9
2	Власний капітал	7 355 960	15 758 775	31 271 807	18 561 669	8 402 815	114,2	15 513 032	98,4	-12 710 138	-40,6
3	Зобов'язання	151 739 869	194 880 058	202 600 859	199 224 540	43 140 189	28,4	7 720 801	4,0	-3 376 319	-1,7
4	Кредити, надані клієнтам	65 462 189	65 946 584	74 502 538	67 543 176	484 395	0,7	8 555 954	13,0	-6 959 362	-9,3
5	Процентні доходи	18 374 660	19 494 872	19 747 084	16 689 756	1 120 212	6,1	252 212	1,3	-3 057 328	-15,5
6	Процентні витрати	-12 473 068	-13 605 590	-14 228 362	-13 896 078	-1 132 522	9,1	-622 772	4,6	332 284	-2,3
7	Чистий прибуток	-12 270 259	467 668	558 983	161 206	12 737 927	103,8	91 315	19,5	-397 777	-71,2

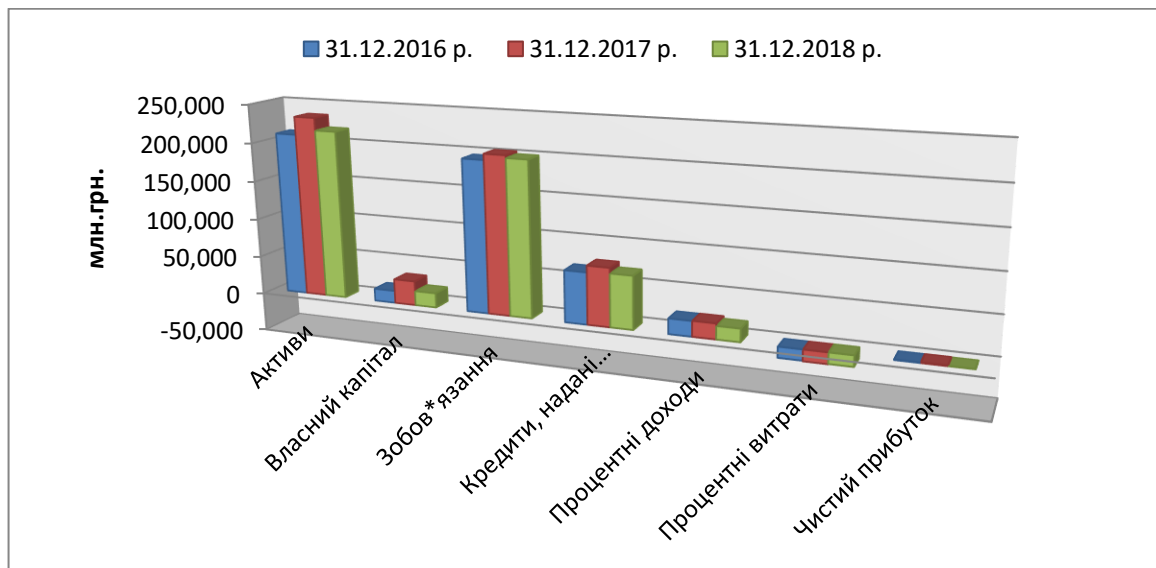

Рис. 2.2 Основні фінансово-економічні показники діяльності ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр.

Кредити, наданні клієнтам за три роки зменшились на 6 956 362 тис.грн.(-9,3), відмічаємо зменшення 2018 році, є негативною і потребує усунення.

Процентні доходи в 2016 році збільшились в порівнянні з попереднім роком на 1 120 212 тис.грн. (6,1%), в 2017 збільшення було на 252 212 тис.грн (1,3%), 2018 рік був зменшенням процентних доходів на – 3 057 328 тис.грн.(-15,5%) це є негативним явищем.

Процентні витрати також має тенденцію зниження і на 2018 рік знизилась на 332 284 тис.грн. (-2,3).

Отже, ефективність діяльності ПАТ «Ощадбанк» в 2018 році значно зменшилась. На мою думку, на діяльність банку впливають такі фактори як, наявністю проблемних відтоків депозитів, наявністю проблемних кредитів, несвоєчасними погашеннями кредитних зобов'язань та інші ризики.

2.2 Коефіцієнтний аналіз фінансово-господарського стану ПАТ «Ощадбанк».

Комплексний підхід до аналізу фінансового стану комерційного банку передбачає проведення аналізу власних, залучених і запозичених коштів, активів, доходів, витрат та повинен включати збалансовану систему показників, що враховують всі істотні аспекти його діяльності. Збалансована система показників дозволить провести всебічний аналіз взаємозв'язків всередині банку, своєчасно відстежити як позитивні, так і негативні зміни в різних сферах управління. Послідовно розглянемо ці складові аналізу фінансового стану ПАТ «Ощадбанк» за період 2016-2018 років.

Оціночні показники являють собою коефіцієнти, що розраховуються на основі даних балансу ПАТ «Ощадбанк» та звіту про фінансовий результат, які представлені у додатках А, Б, Г, Д.

Розглянемо групу коефіцієнтів у таблиці 2.2, що характеризують фінансову стійкість ПАТ «Ощадбанк» за період 2016-2018 роки, розкриємо їх економічний зміст.

З наведених даних у табл.2.2 видно, що коефіцієнт надійності у межах 8 %, тоді як норма складає 5%. Та 2017 році збільшується на (7в.п.), а у 2018 році зменшується на (6 в.п.). Таким чином хоч і в 2018 році коефіцієнт надійності знизився, але тримався в нормі, можна сказати банк має високу забезпеченість власним капіталом і, отже високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку, бо має в достатку своїх, дешевих, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції.

Коефіцієнт фінансового важеля при максимально допустимому співвідношенні 1 : 20 становив у 2016 р. 12 : 37, а у 2017 р. — 6:48. Це свідчить про те, що банк знизив активність щодо залучення вільних коштів на грошовому

ринку, маючи не високе забезпечення власними, 2018 – він становив 10:73, що означає Банк змінює курс на залучення додаткових ресурсів.

Таблиця 2.2

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр.

Назва показників	Умовні позначення	2016рік	2017рік	2018рік	Відхилення, +/-		
					2016/2017	2017/2018	2016/2018
Коефіцієнт надійності	K_H	0,08	0,15	0,09	0,07	-0,06	0,01
Коефіцієнт «фінансового важеля»	$K_{фв}$	12,37	6,48	10,73	-5,89	4,25	-1,64
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	$K_{ук}$	0,07	0,13	0,09	0,06	-0,05	0,01
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	$K_{зк}$	0,15	0,11	0,21	-0,04	0,10	0,06
Коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом	$K_{за}$	-0,11	0,04	-0,02	0,16	-0,06	0,09
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	$K_{мк}$	6,00	4,70	4,38	-1,30	-0,32	-1,62

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів у 2017 році тримається на рівні 13%, тоді як норма складає 10%, і це свідчить про те, що банк намагається результативно використовувати власні вкладені кошти, 2018рік – показник на рівні 9%, що є низьким.

Банк намагається посилити захищеність власного капіталу збільшенням вкладень його у свої власні капіталізовані активи — основні засоби і нематеріальні активи. Що підтверджується зростанням відповідного

коефіцієнта з 0,15 до 0,11-цей показник дуже низький за 2017 рік, а за 2018 рік Банк досяг показника – 0,21 що є позитивно.

Захист дохідних активів власним капіталом значно збільшився. Він збільшився на 0,09 в.п. за 2016-2018рр. Це свідчить про те, що банк значно посилив захист дохідних активів власним капіталом, та на прикінці року майже зріс до позитивного значення (-0,02).

Отже, ПАТ «Ощадбанк» за рік поліпшив менеджмент активів, підвищивши забезпеченість власними коштами і зменшити обсяг недохідних активів.

Що стосується коефіцієнта мультиплікатора капіталу, який характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, то за оптимального співвідношенні 12,0—15,0 разів він у 2016 р. становив 6,0, а у 2017 р. знизився до 4,7 раза, а у 2018 році – 4,38, що говорить про негативну тенденцію.

Отже, крім коефіцієнта мультиплікатора капіталу, всі основні показники взяті для аналізу фінансової стійкості банку, мають тенденцію до поліпшення (коефіцієнта надійності, участі власного капіталу у формуванні активів, захищеності власного капіталу, захищеності ним дохідних активів) або стабілізації чи незначної зміни (коефіцієнта «фінансового важеля»).

Звідси можна зробити висновок, що фінансова стійкість банку достатньо забезпечена його капіталом і останній може захищати банк від імовірних ризикованих втрат сьогодні і в близькому майбутньому.

Також слід звернути увагу на ліквідність ПАТ «Ощадбанк», яка характеризується як можливість і здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами і різними контрагентами в аналізованих періодах. Ліквідність балансу як ступінь покриття зобов'язань активами і ліквідність самих активів забезпечується дотриманням обов'язкових економічних нормативів НБУ.

Управління ліквідністю Банку вимагає проведення аналізу рівня ліквідних активів, необхідного для врегулювання зобов'язань при настанні строку їх погашення, забезпечення доступу до різних джерел фінансування, наявності планів у випадку виникнення проблем з фінансуванням та здійснення

контролю за відповідністю балансових показників ліквідності нормативним вимогам. Банк регулярно розраховує норматив ліквідності відповідно до вимог Національного банку України. Управління ризиком ліквідності здійснюється Комітетом з управління активами та пасивами Банку, а також підрозділами Банку, які безпосередньо задіяні у процесі управління активами та пасивами. Для вимірювання величини ризику ліквідності Банк використовує геп-аналіз. Для контролю рівня ризику ліквідності використовується лімітування ліквідних позицій Банку. При оцінці рівня ризику ліквідності, окрім базових розрахунків, ПАТ «Ощадбанк» здійснює оцінку ліквідності з використанням стрес-тестів та сценарного моделювання.

Наведені в таблиці 2.3 показники характеризують ступінь ліквідності ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018 рр.

Наведений у таблиці 2.3 блок показників призначено для аналізу здатності банку перетворювати активи в грошову готівку для погашення на даний момент (на дату складання балансу) та в найближчий період зобов'язань перед клієнтами за їх поточними, депозитними, ощадними рахунками, а також перед кредиторами, інвесторами, акціонерами.

Як свідчать дані, наведені в розрахунковій таблиці 2.2, банк забезпечував за аналізований період високий фактичний понаднормативний рівень коефіцієнтів миттєвої ліквідності (відповідно 57 % на 1 січня 2017 р. і 32 % на 1 січня 2018 р. відповідно на 1 січня 2019 р. 24% за норми НБУ не менше 20 %) і загальної ліквідності (відповідно 108 % , 154 % та 109 % за норми не менше 100 %), і це забезпечувало спроможність банку погашати будь-які зобов'язання і борги перед клієнтами.

Зменшення забезпеченість робочих активів високоліквідними: за трирічний період на 13 %; відповідно у 2016 р. показник становив 26%, 2017 рік – 18%, а 2011 рік – 13%, а оптимальне значення не повинно бути менше 20 %.

Таблиця 2.3

Аналіз основних показників ліквідності ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр.,%

Назвапоказників	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення,+/-		
				2016/ 2017	2017/ 2018	2016/ 2018
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	57	32	24	-25	-8	-33
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	108	154	109	46	-45	1
Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів	26	18	13	-8	-5	-13
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	98	139	98	41	-41	-1
Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	97	91	78	-7	-13	-20
Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	25	24	15	0	-9	-9

Це виникло через зміни: зростання робочих активів на 5 411 336,00тис.грн. і спад високоліквідних на (-7 736 752,00)тис.грн. у 2018 році, що погіршило показник; Отже, це зниження — сигнал про необхідність активізації управлінських заходів, спрямованих на усунення появи ризикового фактора, який також контролюється НБУ.

Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань зріс у 2017 році на 41% , а у 2018 – зменшився на (-41%)та становить 98% , 136% та 98%відповідно у 2016 р. ,2017 р. та 2018р. за норми НБУ у межах 70-80%. Цей показник має значення в межах норми, але спостерігається тенденція до зменшення, що свідчить про зменшення забезпеченості зобов'язань дохідними активами.

Доповнюючим показником ресурсної ліквідності є коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів. Цей показник знизився на (-19%) протягом звітних 2016-2018 рр. Це означає, що ризик ліквідного погашення основного обсягу зобов'язань перед клієнтами банку має тенденцію

спаду. Отже, видані кредити незабезпечені існуючим обсягом залучених депозитів і банкові не загрожує незбалансована ліквідність. Але з іншого боку, перевищення депозитної бази над кредитною – це негативне явище, воно воліче за собою зниження дохідності, тому варто дотримуватись збалансованості кредитних та депозитних коштів.

Коефіцієнт генеральної ліквідності показує, на скільки спроможний банк погашати зовнішні зобов'язання за залученими і позиченими коштами, високоліквідними активами та через продаж нерухомості (майно і незавершені капітальні вкладення). Він знизився за 2016-2018рр. на 10%, протягом 2017 року показник зменшився з 25% до 24%, а на кінець 2018 року становив – 15%. Цей показник має не високий рівень, але зменшення показника 2018 році свідчить про неефективну політику забезпечення ліквідності.

Таким чином, аналіз ліквідності (таблиця 2.3), де система показників ПАТ «Ощадбанк» показала, що він дотримувався в 2016-2018рр. нормативних вимог НБУ щодо ліквідності, і поліпшив своє становище у 2018р., намагався забезпечувати активами свою здатність погашати будь-які вимоги за своїми зобов'язаннями перед клієнтами, що розмістили свої гроші в цьому банку на поточних, вкладних, депозитних рахунках, а також перед кредиторами по господарській діяльності, але не перед акціонерами. Бо як свідчить практика управління ліквідністю, недостатній її рівень часто стає першою ознакою наявності в банку серйозних фінансових труднощів.

Також проаналізуємо рентабельність за чистим прибутком ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018 роки у таблиці 2.4.

Всі показники рентабельності мають позитивне значення згідно наведених показників у таблиці 2.4, що свідчить про те, що банк має прибуток, тобто він рентабельний.

Зменшення рентабельності активів викликане зменшенням прибутку при одночасному зменшенні активів за 2016-2018рр. показник погіршився на 0,15%. Також однією з причин такого становища ПАТ «Ощадбанк» є велика

заборгованість клієнтів за кредитами, в свою чергу ця заборгованість списується за рахунок створених резервів, які формуються за рахунок прибутку.

Таблиця 2.4

Аналіз основних коефіцієнтів рентабельності ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр., %

Назвапоказників	2016 рік	2017рік	2018 рік	Відхилення,+/-		
				2016/ 2017	2017/ 2018	2016/ 2018
Рентабельність активів	0,22	0,23	0,07	0,01	-0,16	-0,15
Рентабельність дохідних активів	2,8	2,8	0,8	0,0	-2,0	-2,0
Рентабельність загальноюкапіталу	40,5	23,8	6,5	-16,7	-17,3	-34,0
Рентабельність статутного фонду (акціонерного капіталу)	1,3	1,1	0,3	-0,2	-0,8	-1,0
Рентабельність діяльності по витратах	2,7	2,8	0,8	0,1	-2,0	-1,9

Рентабельність акціонерного капіталу склала у 2016 році (14,3%), а у 2017 році майже не змінилася і склала (13,2%), а у 2018 році зменшився на 11,1в.п. та складає (3,2%).

Рентабельність загального капіталу, як і статутного фонду, характеризує діяльність банку з погляду ефективності управління щодо розміщення активів, тобто їх можливості приносити дохід. В період з 2016 по 2017 роки він знизився на 16,7% (відповідно з (40,5%) до(23,8%), а 2018 році досяг результату (6,5%).

Результативним показником діяльності банку є також величина одержанного прибутку. Рівень окупності прибутком статутного і загальноюкапіталу, активів (у тому числі дохідних), а також витрат банку характеризує їх рентабельність.

Оскільки в сучасних умовах витрати часто зростають незалежно від рівня господарської фінансової діяльності банку, а під впливом погіршення загальної економічної ситуації в державі, прибуток, який часто за масою невисокий. Тому рівень ефективності управління банком необхідно визначати поряд з віддачею, прибутком, ще і доходом [49]. Ефективність управління за доходом ПАТ«Ощадбанк»варто розглянути докладніше у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз основних коефіцієнтів ефективності управління ПАТ«Ощадбанк» за доходом за 2016-2018рр.,%

Назва показників	2016рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення,+/-		
				2016-2017	2017-2018	2016-2018
Загальний рівень рентабельності	21	23	6	3	-18	-15
Чиста процентна маржа (рівень дохідності активів)	18	15	14	-3	-2	-4
Чистий спред (рівень дохідності процентних операцій)	50	47	40	-3	-8	-11
Інший операційний дохід (на середньорічні активи)	0,01	0,01	0,01	0	0	0
«Мертва точка» прибутковості банку	-0,02	-0,03	-0,03	-0,005	-0,008	-0,013

Загальний рівень рентабельності за доходом з табл. 2.5, показує розмір балансового прибутку на 1 грн доходу (він досяг рівня 6,0 грн.) за 2018 рік,(23,0 грн.) за 2017 рік і (21,0 грн. за 2016 р.), водночас характеризує, що структура доходів, яка склалася, породжує тенденцію зменшення доходів, відображає неефективність наданих послуг і здійснюваних банківських операцій.

Чиста процентна маржа, яка мала в зазначені роки відповідно рівні 18,0%, 15,0 % і 14 %, розкриває не тільки рівень дохідності активів від процентної різниці, а й характеризує ефективність контролю банку за дохідними активами і

дешевими ресурсами. Ця різниця є головним видом надходжень для підтримання ліквідності, платою за ризики за кредитними, інвестиційними та лізинговими операціями. Зниження рівня процентної маржі підвищує ризикованість банківських операцій і одночасно знижує ефективність управління (динамічні зміни протягом 2016-2018рр. склали (-4,0% протягом звітного періоду за 2016-2018рр.).

Чистий спред, що перебував на рівні 50,0 % за 2016 р. і 47,0 % за 2017 р. та 40% за 2018р. показує не тільки зниження рівня дохідності від процентних операцій, а й характеризує, яка різниця склалася між ціною придбання ресурсів і ціною від розміщення їх в активи. Показники ПАТ «Ощадбанк» свідчать про скрутну ситуацію з дохідністю кредитного портфелю, а саме зменшенням процентних витрат, що є негативним явищем.

Загальний фінансовий стан банку можна оцінити як задовільний. Неefективну діяльність ПАТ «Ощадбанк» можна пояснити нестабільною економічною ситуацією в країні, а також відголоском світової кризи. Незважаючи на те, що банк потерпає зменшення доходів, показники нормативів НБУ залишаються на належному рівні. Також можна зазначити, що Банку потрібно переглянути свою фінансову політику, оптимізувати структуру доходів і витрат, визначити мінімально допустиму процентну маржу, виявити тенденції у дохідності кредитних операцій, і спланувати мінімально дохідну маржу для прогнозування орієнтовного рівня відсотків за активними і пасивними операціями.

2.3 Аналіз структури та якості активів ПАТ «Ощадбанк»

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначення активу має таке тлумачення: це будь-який об'єкт бухгалтерського обліку, право контролю якого закріплене за банком і який дає дохід банківській

установі або може бути обмінений на інший об'єкт, котрий, у свою чергу, даватиме дохід банківській установі [17].

Активні операції банку—це такі операції, які дають змогу розміщувати кошти задля отримання доходу.

Для того щоб проаналізувати активи, потрібно визначитися з призначенням аналізу активів банків.

Так, завданням аналізу активів є визначення, розрахунок та оцінка якості активів, динаміки складу, структури та обсягів активів загалом, розмірів і структури робочих і неробочих активів.

Є такі види аналізу активів:

- вертикальний;
- горизонтальний;
- якісний;
- коефіцієнтний.

Якісний аналіз активів банку передбачає аналіз активів банку за ступенями ризику та розрахунок і оцінку окремих показників [51].

На основі якісного аналізу активів і використання методу порівняння визначають пропорції між статтями балансу, тенденції їх зміни та простежують, якою мірою ці зміни та відхилення вплинули на ліквідність і прибутковість операцій банку.

Коефіцієнтний аналіз дає змогу оцінити стан ліквідності та платоспроможності банку, якість кредитного портфеля, надійність банку, стан розвитку ресурсної бази, прибутковість роботи банку [26].

Також коефіцієнтний аналіз дає змогу оцінити в динаміці якість активів за такими критеріями, як дохідність, ризикованість, ліквідність, обіговість.

Горизонтальний аналіз становить визначення абсолютних відхилень і темпів зростання агрегованих активних статей балансу.

Вертикальний аналіз полягає у визначенні питомої ваги кожної статті активів у загальній їх сумі [27].

Для того, щоб визначити на скільки стійкою є позиція банку за фінансовими показниками, проведемо аналіз його діяльності за 2016-2018 рік. Інформаційною базою є баланс та звіти про фінансовий результат, які регулярно оприлюднюються на офіційному сайті банку. (додатки А,Б,В.).

Оцінку результатів банку доцільно розпочати з горизонтального та вертикального аналізу його активів (табл.2.12)

У 2016 році склад і структура активів ПАТ «Ощадбанк» мала наступний вигляд (табл.2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка складу і структури активів ПАТ «Ощадбанк» за 2016 рік.

Показник	на 01.01.2016 р.		на 31.12.2016 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	5 632 365	3,54	10 438 941	4,96	4 806 576	9,33
Кошти в банках	17 822 488	11,20	31 204 229	14,81	13 381 741	25,96
Фінансові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	10 095 933	6,35	17 148 763	8,14	7 052 830	13,68
Кредити, надані клієнтам	65 462 189	41,15	65 946 584	31,31	484 395	0,94
Інвестиції, наявні для продажу	47 380 331	29,78	65 009 361	30,86	17 629 030	34,20
Інвестиції, що відображаються за амортизаційною вартістю	7 195 975	4,52	12 640 713	6,00	5 444 738	10,56
Основні засоби та нематеріальні активи	3 945 643	2,48	6 536 022	3,10	2 590 379	5,03
Предплата з податку на прибуток	299 876	0,19	271 521	0,13	-28 355	-0,06
Відстрочені активи з податку на прибуток	80 759	0,05	0	0,00	-80 759	-0,16
Інші активи	1 180 270	0,74	1 442 699	0,68	262 429	0,51
Всього активів	159 095 829	100	210 638 833	100	51 543 004	100

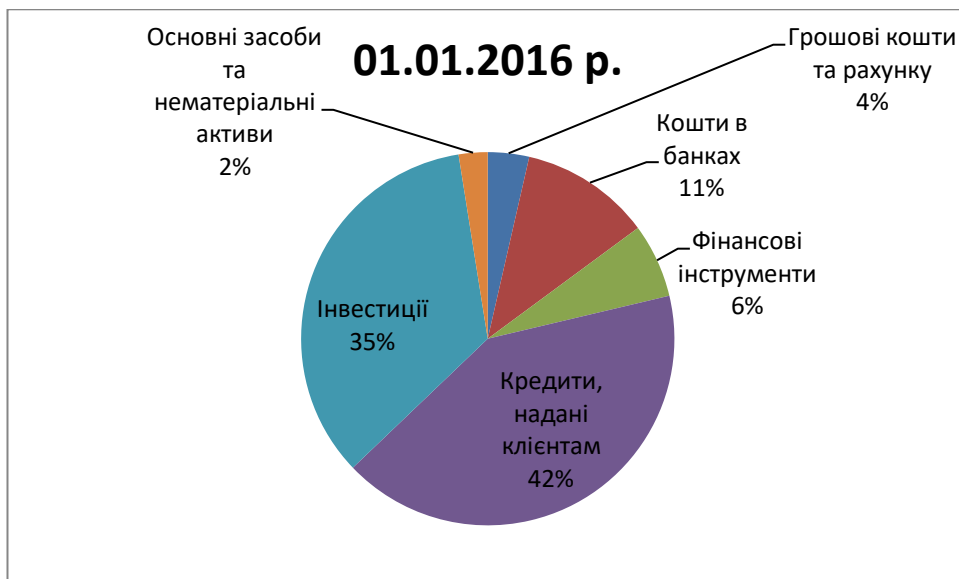

Рис.2.3. Структура активів на 01.01.2016 р.

Найбільша питома вага припадає на кредити, які надано клієнтам – юридичним та фізичним особам – 65 946 млн. грн. (31,31% активів). Кошти в інших банках склали 31 204 млн. грн. (14,81%), грошові кошти та рахунки у

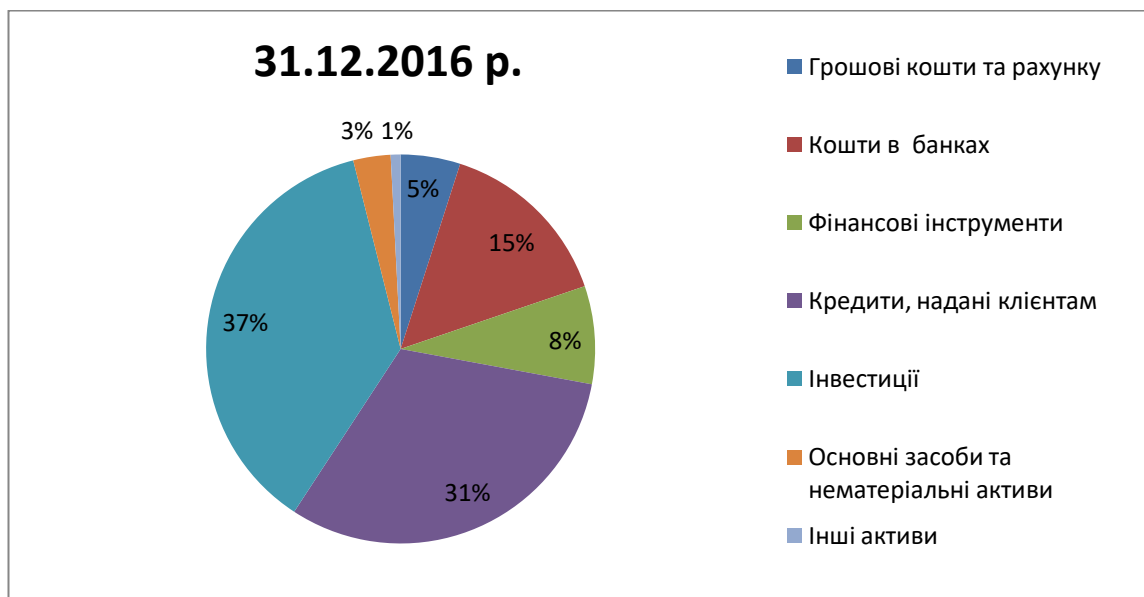

Рис.2.3 Структура активів на 31.12. 2016 рік.

Національному банку –10 438 млн. грн. (4,96%), інвестиції наявні для продаж 65 009 млн. грн. (30,86%), інвестиції, що відображаються за

амортизаційною вартістю—12 640 млн. грн. (6,0%), основні засоби та нематеріальні активи 6 536 млн. грн. (3,1%), фінансові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю з переоцінки через прибуток або збиток – 17 148 млн. грн. (8,14%), інші активи – 1 442 млн. грн. (0,68%), передплата з податку на прибуток – 271,5 млн. грн. (0,13%).

Аналізуючи структуру активів(рис.2.3), можна помітити, що кредитна діяльність ПАТ«Ощадбанк» є основною.

Для порівняння слід визначити тенденцію змін в структурі та складі активів ПАТ «Ощадбанк», розглянувши показники 2017 року (табл.2.7).

Порівнюючи 2016 та 2017 роки склад та структура, активів ПАТ«Ощадбанка» зазнала деяких змін (табл. 2.13). Найбільша питома вага припадає на кредити, які надано клієнтам – юридичним та фізичним особам – 74 502 млн. грн. (31,86%), що на 8 555 млн.грн більше від попереднього року.

Таблиця 2.7

Динаміка складу і структури активів ПАТ «Ощадбанк» за 2017 рік.

Показник	на 01.01.2017 р.		на 31.12.2017 р.		Відхилення	
	Сума,тис. грн.	Питома вага, %	Сума,тис. грн.	Питома вага,%	Сума,тис. грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Готівкові кошти та рахунку у Національному банку України	10 438 941	4,96	12 228 420	5,23	1 789 479	7,70
Кошти в банках	31 204 229	14,81	17 081 079	7,30	-14 123 150	-60,79
Фінансові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	17 148 763	8,14	21 767 424	9,31	4 618 661	19,88
Кредити, надані клієнтам	65 946 584	31,31	74 502 538	31,86	8 555 954	36,83
Інвестиції, наявні для продажу	65 009 361	30,86	72 901 636	31,17	7 892 275	33,97

Продовження таблиці 2.8

Показник	на 01.01.2017 р.		на 31.12.2017 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Інвестиції, що відображаються за амортизаційною вартістю	12 640 713	6,00	25 202 757	10,78	12 562 044	54,07
Основні засоби та нематеріальні активи	6 536 022	3,10	7 614 753	3,26	1 078 731	4,64
Предплата з податку на прибуток	271 521	0,13	294 694	0,13	23 173	0,10
Інші активи	1 442 699	0,68	2 279 365	0,97	836 666	3,60
Всього активів	210 638 833	100	233 872 666	100	23 233 833	100

Кошти в банках склали 17 081 млн. грн. (7,3%), грошові кошти та рахунки у Національному банку України – 12 228 млн. грн. (5,23%) збільшилися в об'ємах, що підвищило ліквідність Банку.

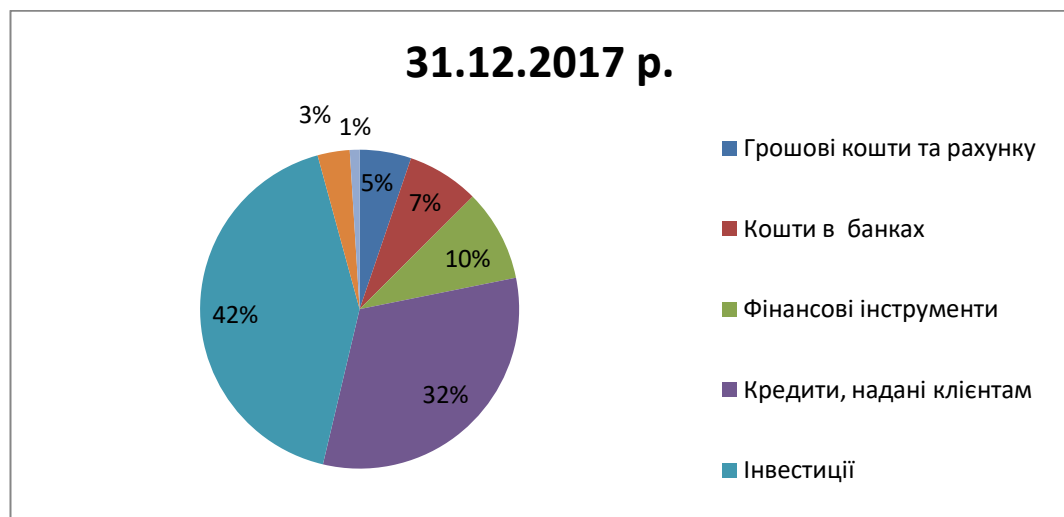

Рис.2.4 Структура активів ПАТ «Ощадбанк» на 31.12.2017 рік.

Цінні папери в портфелі банку на продаж 72 901 млн. грн. (31,17%), інвестиції, що відображаються за амортизаційною вартістю – 25 202 млн. грн. (10,78%), основні засоби та нематеріальні активи 7 614 млн. грн.

(3,26%), фінансові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток – 21 767 млн. грн. (9,31%), інші активи – 2 279 млн. грн. (0,97%), передплата з податку на прибуток – 294,69 млн. грн. (0,13%).

Значне зменшення активів ПАТ «Ощадбанк» у 2018 році відбувається за рахунок зменшення обсягів кредитів та заборгованості клієнтів (табл.2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка складу і структури активів ПАТ «Ощадбанк» за 2018 рік.

Показник	на 01.01.2018 р.		на 31.12.2018 р.		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Готівкові кошти та рахунку у Національному банку України	12 228 420	5,23	10 600 815	4,87	-1 627 605	10,12
Кошти в банках	17 081 079	7,3	10 965 932	5,04	-6 115 147	38,01
Похідні фінансові активи	21 767 424	9,31		0	-21 767 424	135,32
Кредити, надані клієнтам	74 502 538	31,86	67 543 176	31,01	-6 959 362	43,26
Інвестиції	98 104 393	41,95	116 590 238	53,53	18 485 845	-114,9
Інвестиційна нерухомість			796 869	0,37	796 869	-4,95
Основні засоби та нематеріальні активи	7 614 753	3,26	8 953 669	4,11	1 338 916	-8,32
Предплата з податку на прибуток	294 694	0,13	267 324	0,12	-27 370	0,17
Інші активи	2 279 365	0,97	2 068 186	0,95	-211 179	1,31
Всього активів	233 872 666	100	217 786 209	100	-16 086 457	100

Причиною цих змін є продаж негативно-класифікованих активів третім особам та поступове погашення клієнтами кредитів роздрібного бізнесу. Але не зважаючи на зменшення цієї статті, вона займає найбільш питому вагу у

структурі активів Банку – 31,01% або 67 543 млн. грн., тобто на 6 959 млн.грн. менше, ніж у 2017 році.

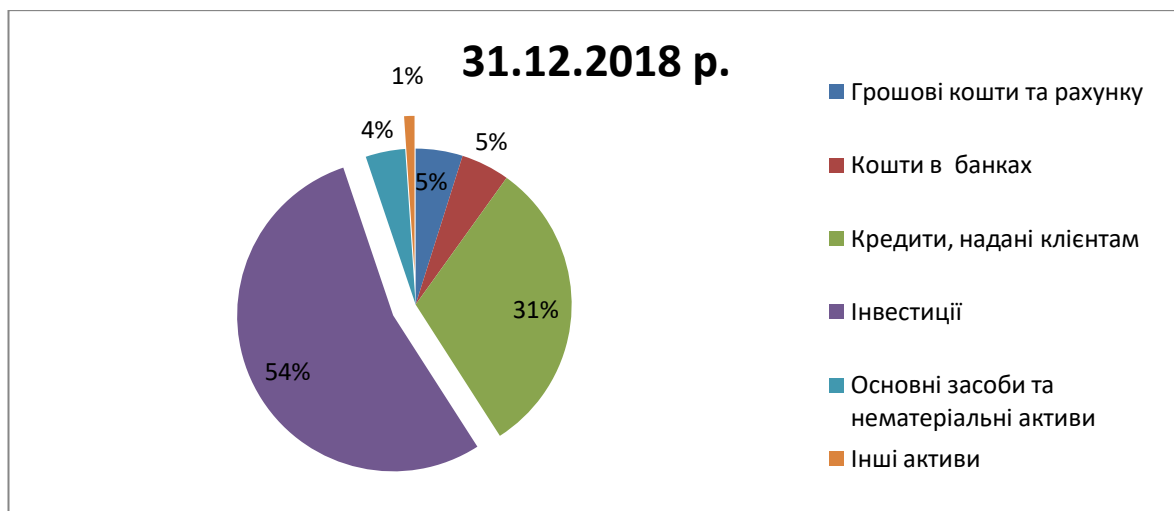

Рис.2.5 Структура активів ПАТ «Ощадбанк» у 2018 році.

Кошти в банках склали 10 965 млн. грн. (5,04%), грошові кошти та рахунки у Національному банку України – 10 600 млн. грн. (4,87%) – на 1 627 млн.грн. менше за попередній рік.

За 2018 рік збільшились інвестиції на 116 590 млн.грн. (53,53%), що займаю більшу половину активів банку.(рис.2.5). З'являється інвестиційна нерухомість майна в сумі 796,8 млн.грн., яке було прийняте на баланс банку. Інші активи – 2 279 млн. грн. (0,97%), передплата з податку на прибуток – 294,69 млн. грн. (0,13%).

Основні засоби у структурі зростають до (4,11%), що на 1,3 в.п. більше від попереднього року.

Зростання недохідних активів – це негативне явище. ПАТ «Ощадбанк» паралельно зі зменшенням активів зменшує також свої пасиви, щоб утримати рівновагу між ними, намагаючись здолати зростання збитковості. Однією з причин такої ситуації є недостатній рівень диверсифікації активних операцій банку, тому як кредитний портфель має найбільшу частку у активах Банку та перевищує 50%, що підвищує ситемний та ринковий ризик.

Динамічні зміни за період 2016-2018рр. у активах ПАТ «Ощадбанк» представлені на рисунку 2.6

У динаміці активів ПАТ «Ощадбанк» на рисунку 3.4 спостерігаються суттєві зміни. На ряду зі зменшенням загальної суми активів у 2018 році (зменшення на -16 086 457, тис.грн.), зменшуються кредитні кошти клієнтів (2018 рік на -6 959 362, тис.грн). Банк намагається знайти інші джерела прибутків, так виставлені на продаж цінні папери у 2018 році (при зростанні портфеля цінних паперів на 19 282 714,0 тис.грн. Об'єм грошових коштів має негативну динаміку на протязі аналізованого періоду. За 2017 рік залишки на рахунках Банку мали спад на -14 123 150,0 тис.грн., а за 2018 рік – 6 115 147,0 тис.грн.

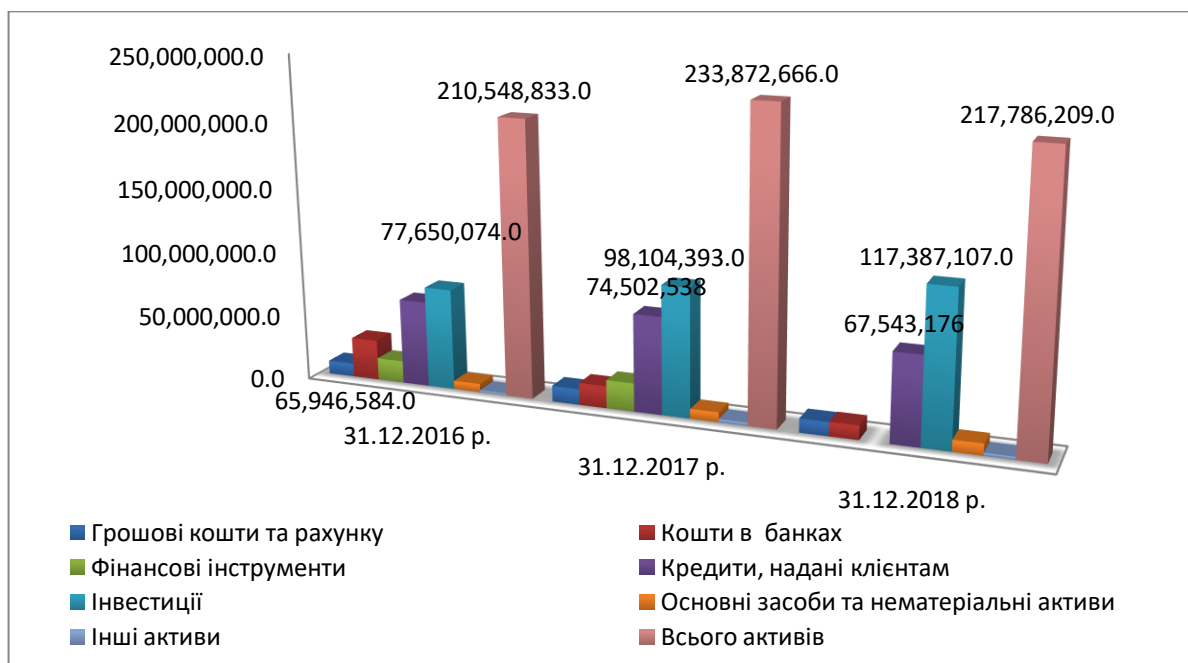

Рис. 2.6 Динаміка активів ПАТ «Ощадбанк» протягом 2016-2018 років, тис.грн.

Інші активи зросли, до їх складу входять відстрочений податковий актив, інші фінансові активи (дебіторська заборгованість). Зростання дебіторської

заборгованості має негативний вплив, бо це – кошти затримані до виплати і тимчасово вилучені з обороту.

Фінансовий стан банківської установи значною мірою залежить від якості її активів. Як показала криза 2013-2015 років, банки, які мали якісні активи, і перед усім якісний кредитний портфель, як основної складової активів банку, змогли подолати вплив зовнішніх негативних чинників, пов'язаних із світовою фінансовою кризою, і успішно розвиваються. Якість активів банку визначається їхньою ліквідністю, обсягом ризикових активів, складом і структурою недоходних активів, загальним обсягом і часткою активів, що приносять дохід.[42]

Згрупувавши активи ПАТ «Ощадбанка» протягом 2016-2018рр. за ступенем ліквідності, можемо оцінити їх якість у таблиці 2.10

Таблиця 2.10

Аналіз якості активів ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр. з огляду їх ліквідності, тис.грн.

№,п/п	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення,+/-		
				2016/2017	2017/2018	2016/2018
1 група	23 454 853	29 309 499	21 566 747	5 854 646	-7 742 752	-1 888 106
2 група	64 672 239	119 871 817	117 387 107	55 199 578	-2 484 710	52 714 868
3 група	65 462 189	74 502 538	67 543 176	9 040 349	-6 959 362	2 080 987
4 група	1 180 270	2 279 365	2 068 186	1 099 095	-211 179	887 916
5 група	4 326 278	7 909 447	9 220 993	3 583 169	1 311 546	4 894 715
Усього активів	159 095 829	233 872 666	217 786 209	74 776 837	-16 086 457	58 690 380

Аналізуючи показники згрупованих активів за ступенем їх ліквідності в таблиці 2.10, маємо змогу спостерігати позитивні динамічні зміни, так показники за період 2016-2018 років перших трьох груп(високоліквідні та ліквідні активи) помітно зростають: перша група – зменшується на -1 888 106,0 тис.грн., друга група – зростає 52 714 868,0 тис.грн., третя група – 2 080 987,0 тис.грн. Четверта та п'ята групи(важколіквідні, низьколіквідні та неліквідні активи) за аналізований

період значно також збільшується -(887 916,0 тис.грн.) та (4 894 715,0тис.грн.). Тож можна зазначити, що Банк покращив якість своїх активів з огляду їх ліквідності, що, в свою чергу, зменшує ступінь ризику активів, це є позитивним явищем.

З метою виявлення ролі кожного виду активів та тенденцій, що складаються під час їх формування, необхідно проаналізувати динаміку, склад і структуру дохідних і недохідних активів ПАТ «Ощадбанк» на основі табл. 2.10 та 2.11.

Таблиця 2.11

Склад та структура активів ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр., тис.грн.

Назва статті	2016 рік	Питома вага, %	2017 рік	Питома вага, %	2018 рік	Питома вага, %	Структурне відхилення, в.п.		
							2016/2017	2017/2018	2016/2018
Дохідні активи всього	191 949 650	91,1	211 455 434	90,4	195 099 346	89,6	-0,7	-0,8	-1,5
Недохідні активи	18 689 183	8,9	22 417 232	9,6	22 686 863	10,4	0,7	0,8	1,5
Усього активів	210 638 833	100	233 872 666	100	217 786 209	100,0	0,00	0,00	0,00

Проаналізуємо якісний склад активів (табл.2.17): питома вага дохідних активів складає: у 2016 році – 91,1%, 2010 – 90,4%, 2011 – 89,6%. За трирічний період, що на загальному фоні дохідних операцій ПАТ «Ощадбанк» структурне зрушення складає (-1,5 в.п.). Спостерігається негативна динаміка – питома вага кредитної маси знижується, але кредитно-інвестиційну політику Банку можна охарактеризувати як активну.

Визначення питомої ваги дохідних і недохідних активів в загальному обсязі активів банку. У міжнародній практиці вважається, що цей коефіцієнт має бути не менше 93%. Збільшення частки недохідних активів банку більше як на 7 % може

призвести банк до банкрутства. Ураховуючи специфіку розвитку українських банків середнє значення цього коефіцієнта коливається в межах 70-80%.

Зміни у динаміці активів ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр.,з огляду того, за рахунок яких операцій вони були сформовані та рівня їх дохідності, представлені у таблиці 2.12

Зміни у динаміці, що характеризують дохідні і недохідні активи, вказують на те, що якість їх погіршилась(табл.3.3): при одночасному збільшені загальної суми на (11%) за 2017 рік та в 2018 році зменшується на (-6,9%) разом з цим зменшується об'єм дохідних активів на (-7,7%), в свою чергу приріст недохідних становив за 2017 рік (19,9%), а за 2018 рік – (1,2%).

Таблиця 2.12

Динаміка активів ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр.з огляду їх дохідності,
млн.грн.

Назва статті	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Абсолютне відхилення,+/-			Відносне відхилення,+/-		
				2016/2017	2017/2018	2016/2018	2016/2017	2017/2018	2016/2018
Дохідні активи	191 949,7	211 455,4	195099,3	19 505,8	-16 356,1	3 149,7	10,2	-7,7	1,6
Недохідні активи	18 689,2	22 417,2	22 686,86	3 728,0	269,6	3 997,7	19,9	1,2	21,4
Усього активів	210 638,8	233 872,7	217 786,2	23 233,8	-16 086,5	7 147,4	11,0	-6,9	3,4

Зміни у динаміці, що характеризують дохідні і недохідні активи, вказують на те, що якість їх погіршилась(табл.3.3): при одночасному збільшені загальної суми на (11%) за 2017 рік та в 2018 році зменшується на (-6,9%) разом з цим зменшується об'єм дохідних активів на (-7,7%), в свою чергу приріст недохідних становив за 2017 рік (19,9%), а за 2018 рік – (1,2%).

Оцінюючи якість активів ПАТ «Ощадбанк», слід враховувати їх ризикованість, яка залежить від обсягу розміщення коштів в активах, їх відповідність якісним вимогам ліквідності. Аналіз якості активів за 2016-2018 роки розглянемо на основі коефіцієнтного методу в таблиці 2.13

Можемо проаналізувати якість активів на основі показників таблиці 3.4. Коефіцієнт дохідності (формула 1.4) має негативне зрушення у 2018 році на -10,5%, за 2016-2018 роки (0,1%), це означає, що менеджмент Банку став ефективнішим, але коефіцієнт прибутковості активів (формула 1.5) дає змогу оцінити ситуацію більш об'єктивно. Так, цей показник протягом трьох звітних років зменшився на (-1,8%), що є дуже негативним явищем.

Таблиця 2.13

Аналіз якості активів ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018рр., %

Назва показників	Умовні позначення	2016рік	2017 рік	2018рік	Відхилення,+/-		
					2016/2017	2017/2018	2016/2018
Коефіцієнт дохідності активів	Кд.а	32,7	43,3	32,9	10,6	-10,5	0,1
Коефіцієнт прибутковості активів	Кпр.а	2,5	2,5	0,7	0,0	-1,8	-1,8
Коефіцієнт співвідношення вл.тадох.активів	Квл.а	12,2	13,9	11,1	1,6	-2,8	-1,2

Розрахунок коефіцієнта співвідношення суми високоліквідних активів і доходних активів банку(формула1.2), який показує, скільки гривень високоліквідних активів приходить на гривню доходних активів банку, набув максимального свого значення у 2017році – 13,9%. Показники ліквідності представлені у підрозділі 2.3 (таблиця 2.9) знаходяться в норміімають позитивну динаміку.

Висновок до розділу 2

Для дослідження було обрано Публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України». Розглянувши ПАТ «Ощадбанк» ми надали йому, повну організаційно-економічну характеристику, провели аналіз на основі балансу та фінансових результатів. На основі аналізу активів ми побачили, які статті дохідні і недохідні, і що вплинула на розмір прибутку. Проаналізували якісну структуру активів.

Підводячи підсумок щодо якості активів ПАТ «Ощадбанк» за 2016-2018 році, можемо стверджувати, що якість їх покращилася за рахунок зростання ліквідності та зменшення ризиковості. Саме 2018 рік для ПАТ «Ощадбанк» знаменувався погіршенням ефективності ведення фінансової політики, що в першу чергу, забезпечено збільшенням статті недохідних активів і зменшенням високоліквідних активів, але банк все одно має прибуток і входить до одного з найкращих банків України. За класифікацією НБУ, є одним з трьох системно важливих банків України у 2018 році.[2]

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ АКТИВІВ ПАТ «ОЩАДБАНК»

3.1 Пропозиції щодо ефективного управління активами ПАТ «Ощадбанк»

У сучасних умовах функціонування банківської системи України суттєвими залишаються обсяги проблемних активів, передусім неякісних кредитів, що негативно впливає на ліквідність і фінансову стійкість банків. Це зумовлює потребу в систематичному моніторингу якості активів як окремих банків, так і системи загалом, оскільки незадовільна їх якість та невміння управляти ними, як засвідчив досвід минулих років, може призвести до фінансової нестабільності, розвитку кризових явищ та неліквідності фінансового ринку.

Наявність розбалансованої структури активів на сьогодні є однією з найактуальніших проблем комерційних банків України. Неякісне управління активними операціями та розбалансованість їх структури частіше за все призводять до від'ємного фінансового результату або незначного прибутку, що свідчить про його сумнівну фінансову надійність та конкурентоспроможність.

Основними напрямками аналізу активних операцій банку доцільно вважати аналіз структури активних операцій та джерел їх формування. Аналізуючи структуру активів, доцільно враховувати [51]:

- частку працюючих активів у балансі банку, яка має бути не менша за 45–50%. Надмірна завантаженість балансу непрацюючими активами та майном призводить до зниження віддачі активів та втраті ліквідності;

- співвідношення основних видів працюючих активів (кредитів та цінних паперів). Уважається, що частка кредитів у портфелі активів банку не повинна перевищувати 60–65% валюти балансу, а частка цінних паперів має становити 20–25%;

– структуру кредитного портфеля. Аналіз має виявити частку міжбанківських кредитів, які особливо підлягають системним ризикам, частку забезпечених та незабезпечених кредитів, показати регіональну та галузеву структури вкладень, а також обсяги довготермінових та короткотермінових позичкових операцій. [51]

Основними напрямками аналізу якості активів можна представити в такий спосіб:

1. Аналіз і оцінка активів банку з погляду їхньої відповідності якісним вимогам ліквідності, що дозволить оцінити можливість банку швидко й без втрат перетворити свої активи в грошову форму.

2. Аналіз і оцінка активів банку з погляду їхньої відповідності вимогам дохідності та прибутковості. Даний аналіз є найважливішим напрямком аналізу якості управління активами банку, оскільки ефективний стан активів (з позиції реальної «віддачі») забезпечує одержання банком необхідних доходів і прибутку, що, у свою чергу, є основною метою його діяльності.

3. Аналіз і оцінка активів банку з погляду їхньої ризикованості.

Із метою підвищення якості активів банкам необхідно забезпечити формування відповідного організаційного підрозділу, який координував би роботу з проблемними активами. Підрозділ управління проблемними активами повинен: брати участь у плануванні й реалізації ефективної кредитної та інвестиційної політики; розробити стратегію, визначити принципи та методи діяльності банку щодо роботи з проблемними активами; забезпечувати розроблення та реалізацію відповідних схем про термінованої заборгованості; вивчати та впроваджувати новітні методи щодо уникнення чи мінімізації ризику виникнення проблемних активів. [53]

Для досягнення фінансової безпеки комерційні банки мають забезпечити ефективне функціонування таких організаційних підрозділів, як Комітет управління активами та пасивами (КУАП), казначейство і підрозділ ризик-менеджменту. Зокрема, КУАП має об'єктивно визначати потреби банку в

ліквідних коштах, оцінювати величину та достатність капіталу, прогнозувати й аналізувати коливання відсоткових ставок. Казначейство банку має бути реалізатором прийнятих управлінських рішень КУАП. Оптимізація роботи КУАП та казначейства банку має на меті передбачати вдосконалення організаційних аспектів для забезпечення максимальної чіткості повноважень даних підрозділів та методів щодо високоякісного управління ліквідністю, прибутковістю, активами й пасивами банку. Підрозділ ризик-менеджменту належним чином має визначати рівень і межі допустимого ризику, а також обов'язково виконувати наступні функції: 1) визначати політику управління ризиком; 2) забезпечити управління ризиком на стратегічному та операційному рівнях; 3) нагромаджувати історичні дані для порівняльного аналізу; 4) ідентифікувати порушення лімітів ризику.

Ефективність роботи ризик-менеджменту позначається на фінансовій стійкості комерційного банку. Зокрема, здатність банку регулювати ризики, нейтралізувати їх негативний вплив позитивно відображається на базових характеристиках фінансової стійкості, в протилежному випадку виникають передумови дестабілізації фінансового стану банку.

Ризики, які впливають на основні характеристики фінансової стійкості банків, є кредитний, операційний, відсотковий, валютний, ринковий та ризик ліквідності. Проте в сучасних умовах найбільш вагомим ризиком для вітчизняних банків є кредитний ризик, надмірність якого призводить до погіршення якості банківських активів, зниження рівня прибутковості, зменшення ринкової вартості банку, негативно позначаючись на фінансовій стійкості. [49]

Для мінімізації впливу кредитного та інших ризиків на фінансову стійкість необхідно здійснювати комплексне управління, реалізувати яке має система управління ризиками. До неї повинні входити наступні елементи: 1) стратегія, методика оцінки та мінімізації ризиків у банку (методологія); 2) підрозділи, які беруть участь в управлінні ризиками, і сукупно формують інфраструктуру

управління ризиком (організація); 3) процес управління ризиками; 4) достовірні та своєчасні потоки інформації.

Важливим напрямком у забезпеченні фінансової стійкості банків є вдосконалення державного регулювання і нагляду за діяльністю банківської системи. Зокрема, щоби підвищити рівень фінансової стійкості банків, необхідно вжити ряд заходів органам державної влади, Національному банку України. Такими заходами слід передбачити внесення змін у банківське законодавство, в нормативні акти НБУ, у порядок моніторингу банківської діяльності з точки зору посилення впливу на комерційні банки з боку НБУ.

3.2 Напрямки розвитку активних операцій комерційного банку

Найвищий рівень прибутку банківським установам дають такі активні операції, як довгострокові кредити та інвестиції у цінні папери. Вони, як правило, укладаються на тривалий період і мають високий ступінь ризику.

До активних операцій належать операції, здійснюючи які, комерційні банки забезпечують клієнтові можливість одержання необхідних йому коштів, і тим самим розміщують власний і залучений капітал. Це кредитні операції, пов'язані з наданням клієнтам різноманітних позичок та їх погашенням, інвестиційна діяльність комерційних банків, тобто вкладання коштів у цінні папери підприємств усіх форм власності на відносно тривалий час, формування касових залишків та резервів, лізингові та факторингові операції [4]. Банківський кредит - це позичковий капітал комерційного банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на засадах строковості, повернення, платності, забезпеченості та цільового використання [6].

Основними принципами банківського кредитування є:

- строковість – надається на визначений строк;
- платність – за отриманий кредит необхідно платити відповідні відсотки;

– цільове використання – отриманий кредит повинен бути використаний на конкретні цілі, передбачені угодою;

– поверненість – кошти, які клієнт банківської установи отримав при укладанні договору кредитування, повинні бути вчасно ним повернені у повному обсязі.

На даний момент, у зв'язку із нестабільністю політичної та економічної ситуації в країні, кредитування банківськими установами реального сектору економіки є обмеженим. Тому комерційні банки повинні шукати більш надійні шляхи отримання прибутку. Одним з таких способів є здійснення інвестиційної діяльності.

Кожний комерційний банк обирає самостійно яку інвестиційну політику проводити, залежно від певного рівня ризику. Якщо комерційний банк хоче досягнути високих темпів росту прибутку, кошти вкладаються в прості акції молодих компаній, що дають при вдалому збігу обставин високий прибуток. Якщо ж комерційний банк націлений на забезпечення безпеки вкладень, то кошти вкладаються у прості акції стійких компаній [5].

Такі науковці як В. Міщенко, В. Крилова, М. Ніконова [7] відрізняють прямі (капітальні) й портфельні (фінансові) інвестиції. Під прямими розуміють інвестиції в основний капітал, а також приріст товарноматеріальних запасів. Портфельні інвестиції – це інвестиції в цінні папери, випущені приватними компаніями або державою, у банківські депозити й ощадні сертифікати.

На нашу думку, основними цілями інвестиційної діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів є: 1) збереження грошових ресурсів; 2) диверсифікація активів; 3) отримання доходу та забезпечення ліквідності.

Банківські інвестиції можна класифікувати за різними ознаками, що представлені на рис. 3.

Останніми роками комерційні банки України вкладають кошти переважно в державні цінні папери, які забезпечують хоча й невисоку, проте стабільну доходність. Аналізуючи стан сучасної інвестиційної діяльності в Україні,

можна дійти висновку, що банківські інвестиції у корпоративний сектор, не є джерелом стабільного прибутку чи гарантією підтримання високого рівня ліквідності. На даний момент, такі інвестиції є своєрідним баластом в інвестиційному портфелі комерційних банків України.

Рис.3.1. Класифікація інвестицій банківської установи.

Перспективним напрямком конкурентної боротьби у сфері активних банківських операцій є ринок посередницьких операцій та нетрадиційних банківських послуг, що надасть змогу розширити клієнтуру, збільшити обсяг прибутку та диверсифікувати ризики [8]. Одним з таких напрямів розвитку банківських операцій є факторинг. Факторинг — це послуга банку, яка полягає у викупі платіжних вимог за меншою ціною, але з можливістю повернення потім початкової суми від боржника. Предметом договору факторингу може бути право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога), а також право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога).

Варто зазначити, що операція факторингу є досить ризиковою для банківської установи. В залежності від рівня ризику вирізняють такі її види як:

а) з відповідальністю за ризик неплатоспроможності та без права регресу; б) без прийняття ризиків неплатоспроможності (з правом регресу, тобто зворотної вимоги до постачальника відшкодувати сплачену суму). Фінансування факторингової операції може здійснюватися до моменту купівлі або до настання строку платежу. Рисунок 3 – Класифікація інвестицій банківської установи [8]

Варто погодитись з думкою Л. О. Примосткої [10], що факторинг є цілим комплексом фінансових послуг, до яких можна віднести такі:

- фінансування поставок продукції чи надання послуг (кредитування у вигляді попередньої оплати);
- страхування кредитних ризиків;
- облік дебіторської заборгованості;
- контроль за своєчасністю оплати і роботу з дебіторами;
- інкасацію дебіторської заборгованості позичальника тощо.

Окрім посередницьких операцій, одним з перспективних напрямків щодо збільшення прибутку в банківських установах, є розвиток трастових (фідуціарних) послуг комерційних банків. Під трастовими послугами маються на увазі такі, що засновані на довірчих правовідносинах, коли одна особа – довіритель – передає майно у розпорядження іншій (довірительного власника) для управління в інтересах третьої особи (бенефіціара). Бенефіціаром може бути і сам довіритель майна [10]. Трастові операції тісно пов'язані з такими банківськими операціями та послугами, як валютні, операції з обліку, збереження цінностей, інвестування, консультування, розміщення коштів здійснення фінансового контролю за виконанням угод тощо.

3.3 Методи оптимізації активів комерційного банку

Кожна економічна система зводиться до задачі найкращого розподілу ресурсів. Економічна теорія виходить з того, що будь-який суб'єкт приймаючи

рішення, прагне до найбільш вигідно, тому діє раціонально. Для цього обирають задачі оптимізації, тобто отримання максимального прибутку і мінімізації ризику.

Сучасний український комерційний банк орієнтується на інтегровану модель розвитку банківської системи. Банк може працювати у трьох напрямках: це корпоративний, індивідуальний і фінансово-інституційних бізнес. У рамках останнього, за належних ресурсів, треба розвивати інвестиційний та кредитний напрямки. Більшість учених визначають кредитний портфель як сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання прибутку. Окремі економісти ширше тлумачать це поняття, трактуючи його як сукупність наданих позичок, що класифікуються на підставі критеріїв, пов'язаних із різноманітними чинниками ризику або способами захисту від нього.

Інвестиційний портфель банку формується в результаті проведення інвестиційних операцій, під яким розуміється діяльність вкладення коштів банку на відносно тривалий період в цінні папери, нерухомість, статутний фонд підприємства, колекції, коштовні метали та інші об'єкти інвестування, ринкова вартість яких має здатність зростати й давати власникові дохід у вигляді процентів, дивідендів, прибутків від перепродажу та інших прямих і непрямих доходів.

Інші учені-економісти вважають, що в управлінні банківським портфелем активів пріоритет повинен належати наданню прибуткових кредитів, тобто кредитні операції визначаються як базові, а операції з цінними паперами як додаткові. [28,с.111].

У зв'язку зі становленням власної банківської системи України, що триває, проблема розвитку та оптимізації структури банку при зміні його капіталу, а також зміни зовнішнього взаємодій - показників ринку (дохідностей активів і пасивів) має велике наукове і практичний інтерес[28,с.17].

Активні операції комерційних банків представляють собою діяльність, пов'язану з розміщення власних і залученням банківських ресурсів з метою отримання прибутку.

Активи комерційного банку поділяються на такі основні види:

- 1) банківських кредити;
- 2) банківські інвестиції;
- 3) касова готівка та прирівняні до неї засоби;
- 4) основні засоби та інші активи;

Кредитні операції передбачають організацію економічних відносин, у процесі яких банки надають позичальникам грошові кошти з умовою їх повернення та сплати проценту за користування. Дані операції, як правило приносять основну частину їхніх доходів та займають провідне місце серед статей активу балансу. Всі кредити повинні мати, щонайменше, два джерела виплати. Першим, як правило, буде операційний потік грошей, а останнім – реалізація застав.

Інвестиційні операції комерційних банків полягає у вкладенні банківських ресурсів у приватні та державні цінні папери на порівняно тривалі строки з метою отримання прибутку [29,с.400].

Структура інвестиційного портфеля комерційних банків повинна бути оптимізована таким чином, щоб обґрунтовано знизити ризики імовірних втрат коштів, вкладених у цінні папери, що пов'язано з можливістю невиконання емітентом взятих на себе зобов'язань. Основним засобом зниження цього ризику є диверсифікація, тобто розподіл інвестиційного портфеля між різними видами цінних паперів. Критеріями диверсифікація можуть бути: тип цінних паперів емітента, якість і строки погашення, територіальний розподіл.

Хоча основною метою діяльності комерційних банків є отримання прибутку, вони не можуть вкладати усі ресурси тільки високодохідні активи (види позик та інвестицій), оскільки при здійсненні активних операцій банки водночас повинні забезпечувати своєчасне повернення коштів їх власникам,

тобто виконувати свої зобов'язання за пасивними. Тому частина активних операцій комерційного банку передбачає утворення поточних резервів платіжних засобів з метою постійного підтримання платоспроможності банку. Банки здійснюють свою діяльність у взаємодії із зовнішнім середовищем, основними компонентами якого є клієнти банку і держави. Держава як безпосередньо регулює діяльність банку через Національний банк, так і непрямо, здійснюючи відповідну грошово-кредитну політику. Державна грошово-кредитна політика впливає на вартість активів і пасивів [7,с.28].

Відомо, що в сучасній світовій практиці банківська діяльність склалися такі основні тенденції:

- 1) збільшення свободи банків у виборі стратегії своєї діяльності;
- 2) впровадження нових інформаційних технологій;
- 3) зростання конкуренції;
- 4) збільшення кількості послуг, що надають банки своїм клієнтам.

Комплексний вплив перших трьох тенденції приводить до того, що маржа прибутку виявляється «тоншою за лезо бритви» у четвертій тенденції виявляється спроба банків протистояти негативним для них тенденціям ринку. Отже, можна зазначити, що сформованим ринком банківських послуг разом із державою грошово-кредитної політикою визначаються такі основні обмеження:

- вартості депозитних коштів знизу;
- вартості кредитів зверху;
- загального обсягу як депозитів, так і кредитів (попит на ринках активів пасивів)

Ці обмеження істотно звужують для банків «простір вибору» ефективної стратегії. Наприклад, з погляду вартості залучених коштів банку вигідно залучати в основному короткострокові депозити, але оскільки це вигідно всім банкам, то конкуренція за короткострокові депозити висока, отже, банк не може залучати їх у тому обсязі, в якому йому б хотілося. Поняття ефективності діяльності банку має сенс тільки в тому випадку, якщо сформульовані цілі

банку. В сучасній економічній літературі спостерігається деяка зміщення поняття «місія» і «ціль». Для побудови адекватних моделей, на основі яких будуть розв'язуватися оптимізаційні задачі та прийматися управлінські рішення, необхідно чітко розмежувати ці поняття[6,с.18].

Активні операції комерційних банків дозволяють їм ефективно використовувати можливості його одержання прибутків та підтримання загального фінансового стану на належному рівні. Управління активами банку та джерелами їх формування повинне відповідати певним вимогам, серед яких варто відзначити:

- 1) врахування відповідності державній економічній політиці та законодавству
- 2) дотримання регулюючих нормативів, встановлених НБУ, що стосуються обсяг здійснюваних операцій та інших аспектів діяльності банку;
- 3) ефективність управління, забезпечення прибутковості та ліквідності банківської діяльності;
- 4) об'єктивність та конкретність управління, його побудова на достовірної інформації та обґрунтування висновків точними аналітичними розрахунками.

Важливою характеристикою діяльності комерційного банку є його ліквідність, тобто спроможність своєчасно виконувати зобов'язання перед клієнтами. Однієї з теорій управління ліквідністю, що використовуються у світовій практиці, теорія строковості, згідно з якою характер зобов'язань банку, строки їх залучення визначатимуть обсяги та строки розміщення активів. Завдяки цьому забезпечиться рівноваги в балансі між сумами та строками вивільнення коштів за активами, та сумами та термінами очікуваних платежів за банківськими зобов'язанням, і комерційному банку не потрібно буде для підтримання своєї ліквідності користуватись міжбанківськими позиками чи мобілізувати кошти з інших джерел, що може мати негативний вплив на його фінансовий результат[2,с.27].

Зогляду на те, що саме кредитно - інвестиційна діяльність дає банку найбільший прибуток, вважається доцільним підтримувати оптимальну структуру банківських активів і залежно від економічної ситуації змінювати її або на користь кредитів, або на користь інвестицій.

Формування кредитного портфелю комерційного банку повинно супроводжуватися постійним контролем за якістю сукупних кредитних вкладень, який здійснюється на підставі розрахунку й аналізу системи коефіцієнтів, котрі оцінюють ефективності кредитних операцій, а відтак і структура кредитного портфелю у аспекті її оптимальності.

Загалом оптимальної сформованого банком кредитного портфеля можуть відображатися показники, які характеризують його дохідність і надійність. Ними, зокрема, можуть бути коефіцієнт середньої дохідності кредитного портфеля(K).

$$K = \frac{\sum_{i=1}^n Li \cdot Ci}{\sum_{i=1}^n Li} (3.1)$$

де n – кількість позичок, виданих банком; Li – сума позики i; Ci – відповідні проценти ставки за позикою i;

Використання такого показника ґрунтується на чіткій класифікації усіх позик за рівнем їхньої дохідності, а його динаміка характеризує як зміну процентних ставок, такі структури кредитного портфелю банку [5].

У свою чергу, формуючи портфель цінних паперів, не можна точно визначити майбутню динаміку співвідношення його дохідності і ризику. Тому головними параметрами при формуванні та управлінні портфелем цінних паперів є очікувані дохідність і ризик. Ці величини оцінюються насамперед на підставі статистичних даних за попередні періоди і, як правило, коригуються згідно з очікуваннями менеджера його майбутньої кон'юнктури ринку.

Сутність інвестиційного ризику полягає в небезпеці втрати інвестиційних коштів та очікуваного доходу.

Для зниження рівня інвестиційного ризику банки повинні створити спеціальний резерв під цінні папери. Цей резерв може слугувати чинником визначення ризику, а саме ризик від операцій з цінними паперами можна визначити за такою формулою[5].

$$r(zp) = \frac{V}{ZP}, (3.2)$$

де $r(zp)$ – рівень інвестиційного ризику; V – сума резервів під операції з цінними паперами; ZP – загальна вартість цінних паперів у інвестиційному портфелі банку.

Чим більше значення $r(zp)$, тим ризикованішою є діяльність банку, пов'язана з цінними паперами.

На підставі розрахунку цього показника за кілька років можна оцінити, наскільки ризиковою є інвестиційна політика банку, чи вживає банк певних заходів щодо зниження ризику.

Для оцінки ефективності інвестиційного портфелю доцільно враховувати показник, який характеризує середню дохідність цього портфеля. Такий коефіцієнт зараховуються за формулою:

$$K = \frac{Czp}{ZP}, (3.3)$$

де Czp – процентний дохід, отриманий за цінними паперами.

Чим вище значення такого показника, тим вища дохідність інвестиційного портфеля банку. На підставі аналізу показників середньої дохідності і ризику кредитного та інвестиційного портфелю визначаються показники загальної дохідності ризику кредитно-інвестиційного портфеля комерційного банку.

Метою управління кредитно – інвестиційним портфелем комерційного банку є зменшення ризикових складових цих активних операцій.

Аналіз кон'юнктури ринку та фундаментальний аналіз об'єкта кредитування або інвестування допомагає знизити ризики, притаманні як кредитним, так і інвестиційним операціям.

Однак портфель цінних паперів формується з метою отримання найбільшого прибутку від вкладу і мінімізації ризику. Банк як власник портфеля цінних паперів отримує доход, в основі яких - коливання курсової вартості цінних паперів. При кредитуванні банк також зацікавлений у максимізації прибутку, але такий прибуток визначається у момент укладення кредитного договору й отримується банком успішної реалізації кредитної програми. Зазначені відмінності кредитного портфелю й портфеля цінних паперів спонукають до визначення і специфічних прийомів щодо зниження ризиків кредитних та інвестиційних операцій.

На підставі аналізу ризику та дохідності кредитно - інвестиційного портфеля можна визначити його оптимальну структуру і зробити рекомендації щодо диверсифікації портфелі, збільшення об'єктів кредитних та інвестиційних операцій з урахуванням економічних нормативів.

Зниженню ризикової складової інвестиційних операцій допоможе постійно діючий механізм, який може забезпечити прийнятний дохід за рахунок постійної оцінки активів та орієнтацій на мінливі умови ринку. Таким механізмом, на наш погляд, може стати інвестиційний фонд, через який вкладник або інвестор мають змогу вкладати свої кошти в різні прибуткові проекти. Комерційних банків вступає як компанія - оператор управління активами. Надійність фонду визначає склад інструментів, з яких сформовано його активи.[4, с.108].

Отже, фонд допомагає отримати вищу рентабельність, у тому числі за рахунок зменшення ризику, та дає змогу інвестувати кошти у фінансові інструменти й інші об'єкти, наприклад нерухомість, недоступній для багатьох самотійних інвесторів у зв'язку з їхньою вартістю.

Диверсифікувати кредитний портфель можна за рахунок інвестиційного кредитування. Саме зростання інвестицій в основний капітал українських підприємств за рахунок власних джерел, а також кредитів комерційних банків забезпечить вихід економіки на якісно новий рівень виробництва.

Однак будь-яка кредитна операція підлягає ризику. При цьому банк потрапляє у залежність від іміджу й успішності діяльності підприємства – позичальника. Тому дуже важливим є здійснення ретельного аналізу підприємства - позичальника та вивчення на підставі його фінансово-економічних умов реалізації програми інвестиційного кредитування. Реалізація програми неможлива без розроблення та обґрунтування ефективності інвестиційного проекту.

Отже, практична цінність запропонованої методики аналізу кредитно - інвестиційного портфелю полягає у її можливості на підставі показників ризику і доходності кредитних та інвестиційних операцій комерційного банку визначити оптимальну структуру його кредитного - інвестиційного портфеля.

Також методика може бути теоретичним підґрунтям для прийняття обґрунтованих управлінських рішень менеджерами комерційних банків про диверсифікацію кредитно-інвестиційного портфеля для підвищення ефективності кредитних та інвестиційних операцій що дасть можливість значно збільшити прибуток банку.

Оскільки причиною неплатоспроможності багатьох банків є неузгодженість строків вкладення і повернення залучених коштів, критерій оптимальності задачі формування портфеля активів комерційного банку, узгодженого за термінами та обсягом з його зобов'язаннями можна подати у вигляді:

$$\sum_{k=1}^k \left(\sum_{I=1}^{IK} X_i - P_k \right)^2 \rightarrow \min, (3.4)$$

де R_k -обсяг зобов'язань, термін функціонування яких триває до періоду $k(1 < k < k)$, які передбачається сплатити за рахунок коштів, що надійдуть від повернення активів, в кладення в які планується (без врахування суми, погашення якої заплановане за рахунок інших коштів); x_i – обсяг банківських ресурсів, що вкладається в i -й вид активів ($1 < i < n$, де n – кількість активів, в які розглядається можливість вкладення); вкладення в активи об'єднуються в групи за ознакою періоду їх повернення k , і i_k – кількість вкладень у кожній групі.

Для здійснення вкладені в активи в межах наявних у банку ресурсів з врахуванням коштів, необхідних для формування резерву на покриття можливих втрат від здійснення активних операцій, записується умова:

$$\sum_{i=1}^n x_i \leq A - \sum_{i=1}^n Rr_i * x_i, \quad (3.5)$$

де A – наявні у банку кошти для здійснення активних операцій, Rr_i – ставка резервування за i -тим видом активів.

Врахування потреб позичальників фінансово - кредитного ринку, нормативів регулювання діяльності комерційних банків, встановлених НБУ, внутрішньо банківські правил та обмежень кредитного - інвестиційної діяльності при розміщенні фінансових ресурсів у активи забезпечують умовою:

$$x_i \leq A_i, \quad (i = 1, 2 \dots n), \quad (3.6)$$

де A_i - мінімальна величина, що вибирається між обсягом активу, що потребується суб'єктами фінансово - кредитного ринку, і максимальний обсяг даного активу, який може придбати банк, виходячи з наявних у нього ресурсів та діючих регулюючих нормативів.

Завданням отримання доходів від проведення активних операцій, достатніх для покриття банківських втрат, забезпечується обмеженням:

$$\sum_{i=1}^n x_i * Rr_i * t_i + \sum_{i=1}^n x_i * ((1 + Rr_i) + Lp + L) \geq E_p + E, \quad (3.7)$$

де t_i - термін функціонування i -го можливого активу в даному розрахунковому періоді; L_p - обсяг процентних доходів від раніше здійснення вкладів в активи у наступному періоді; E_p – обсяг процентних витрат у наступному періоді; L - очікуваний обсяг інших видів витрат на наступний період.

У результаті розв'язування задачі визначаються обсяги вкладення коштів в активи в різні терміни. Які будуть максимально узгоджені в часі з обсягами пасивів відповідних термінів. За умови врахування фінансових можливостей банку нормативів регулювання його діяльності та потреб позичальників.

3.4 Модель оптимізації активів ПАТ «Ощадбанку»

Для того, щоб оптимізувати активи комерційного ПАТ «Ощадбанк» розрахуємо коефіцієнт середньої доходності кредитного портфелю за 2016-2018 роки за формулою 3.1.

$$K_{2016} = \frac{\sum_{i=1}^n 65946584 * 19,07}{\sum_{i=1}^n 65946584} = 19,07;$$

$$K_{2017} = \frac{\sum_{i=1}^n 74502538 * 16,26}{\sum_{i=1}^n 74502528} = 16,26;$$

$$K_{2018} = \frac{\sum_{i=1}^n 67543176 * 14,25}{\sum_{i=1}^n 67543176} = 14,25;$$

Показник ґрунтується на чіткій класифікації усіх позик за рівнем їхньої доходності, а його динаміка характеризує як зміну процентних ставок, такі структури кредитного портфелю банку [28]. Тобто структуру кредитного портфелю треба збільшити, що ми зробимо далі.

Для зниження рівня інвестиційного ризику банки повинні створити спеціальний резерв під цінні папери. Цей резерв може слугувати чинником

визначення ризику, а саме ризик від операцій з цінними паперами можна визначити за такою формулою 3.2.[28].

$$r(zp)_{2016} = \frac{1489110}{65009361} = 0,02;$$

$$r(zp)_{2017} = \frac{306250}{72901636} = 0,01;$$

$$r(zp)_{2018} = \frac{1184036}{116590238} = 0,01;$$

Значення за 2017-2018 рік є стабільним, інвестиційна політика Ошадбанку не ризикова, банк вживає заходи, щодо зниження ризику.

Для оцінки ефективності інвестиційного портфелю доцільно враховувати показник, який характеризує середню дохідністю цього портфеля. Такий коефіцієнт зараховуються за формулою 3.3:

$$K_{2016} = \frac{8124655}{65009361} = 0,12;$$

$$K_{2017} = \frac{8989312}{72901636} = 0,12;$$

$$K_{2018} = \frac{9425907}{116590238} = 0,08;$$

Дохідність інвестиційного портфеля банку в 2018 році зменшився. На підставі аналізу показників середньої дохідності і ризику кредитного та інвестиційного портфелю визначаються показники загальної дохідності ризику кредитно-інвестиційного портфеля комерційного банку.

Моєю моделю буду саме підвищення кредитного портфелю.

Так, як відповідно до Стратегії розвитку, Банк є універсальним, з пріоритетним розвитком вертикалей роздрібного, мікро-, малого та середнього бізнесу (далі за текстом – ММСБ), при збереженні провідної позиції в секторі корпоративного кредитування.

На сьогодні активи Банку розподілені між інвестиційним портфелем (54%), кредитним портфелем (31%) та іншими активами (15%).

Інвестиційний портфель здебільшого складається з цінних паперів (ОВДП), значну частину яких було отримано при збільшенні акціонером статутного капіталу Банку.

Станом на кінець 2018 року, 87% кредитного портфеля було представлено заборгованістю корпоративних клієнтів, 8% – кредитами, які надані фізичним особам, та 5% – кредитами ММСБ.

Депозитний портфель на 62% складається з коштів фізичних осіб і на 38% – з коштів юридичних осіб.

Більша частина процентних доходів Банку формується за рахунок кредитів, наданих юридичним особам, та інвестицій в цінні папери. Це забезпечує генерування процентного доходу на достатньому рівні та дає можливість підтримувати розмір активів, що відповідає положенням Стратегії розвитку Ощадбанку як великого універсального банку.

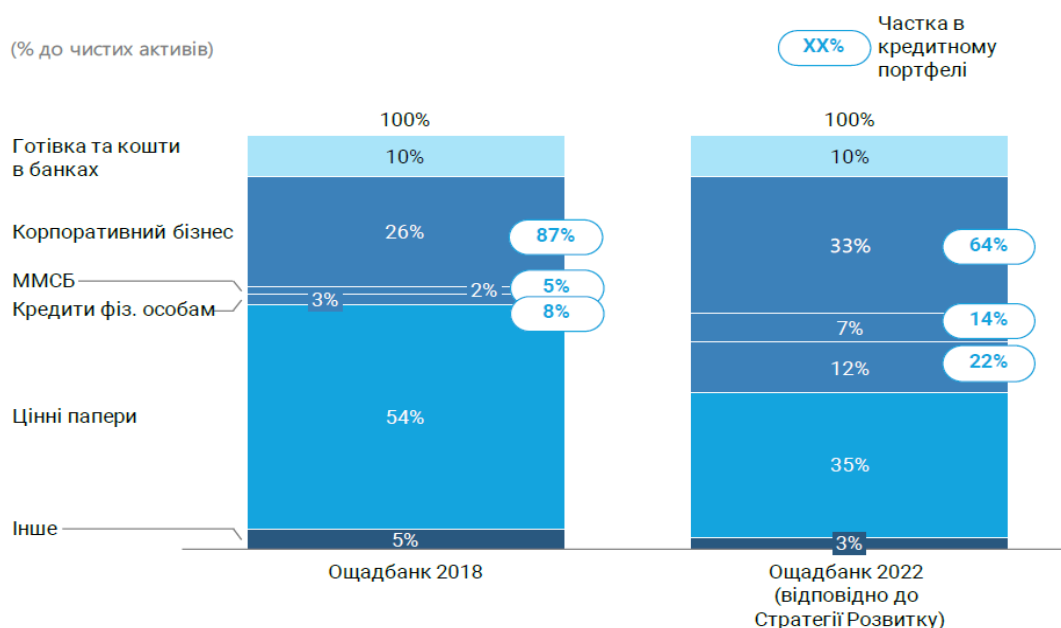

Рис.3.1.Активи ПАТ «Ощадбанку» 2018-2022 р.р.

Ми має на меті підвищити відносну дохідність кредитного портфеля шляхом його диверсифікації за рахунок збільшення до 2022 року частки кредитів роздрібного бізнесу (з 8% до 22%), ММСБ (з 5% до 14%), та

зменшення частки корпоративного бізнесу (з 87% до 64%). Одночасно, буде скорочено частку цінних паперів в активах з 54% до 35% при збільшенні частки кредитів з 31% до 52%. Зміни в активах продемонстровано на рис.3.1.

Історично (до 2014 року) діяльність Ощадбанку не було сфокусовано на активних операціях роздрібного бізнесу та ММСБ. Тому задля метизбільшення частки кредитів фізичним особам та ММСБ у кредитному портфелі, протягом наступних 5 треба буде розробити необхідні процеси, створення відповідної технологічної платформи та запровадити нові продукти для обслуговування зазначених категорій клієнтів.

Ефективність поточної моделі підтримується низькою вартістю клієнтської ресурсної бази, як порівняти з середньозваженими показниками ринку.

Висновок до розділу 3

У третьому розділі ми пропонує наступні рекомендації щодо оптимізації активів «Ощадбанку»: оптимізувати роботу КУАП та казначейства банку має на меті передбачати вдосконалення організаційних аспектів для забезпечення максимальної чіткості повноважень даних підрозділів та методів щодо високоякісного управління ліквідністю, прибутковістю, активами й пасивами банку. Сформувати кредитний портфель комерційного банку який повинен супроводжуватися постійним контролем за якістю сукупних кредитних вкладень. Провели аналіз середньої дохідності кредитного портфелю та інвестиційного портфелю та рівень інвестиційного ризику

Також запропонована запропонована структура активів на наступні роки. Для вирішення задачі ми використовуємо метод диверсифікації кредитного портфелю. На основі якої ефективність використання даної моделі – це те що низька вартість клієнтської бази.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній магістерській роботі наведено узагальнення окремих теоретичних та методологічних основ забезпечення оптимальної структури активів комерційного банку, проведено коефіцієнтний аналіз фінансово-господарського стану та структури активів досліджуваного банку, розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення оптимальної активів банку. За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Провівши теоретичний аналіз змісту поняття «активи» ми визначили, що активи банку –це ресурси банку та кошти, що класифікуються за напрямками розміщення та використання з метою одержання прибутку. Інколи активи банку визначаються як ресурси, контрольовані банком у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічної вигоди у майбутньому.

2.«Активи банку» надають можливість окреслити спільні характерні риси: це ресурси, які здатні забезпечити стратегічний розвиток комерційного банку та вплинути на його конкурентоздатність в майбутньому; активи банку здатні сприяти зростанню економічної вигоди в залежності від функціонування конкретного стратегічного рішення щодо операцій з різними банківськими продуктами та активи банку беруть участь у формуванні фінансової політики розвитку із урахуванням елементів моніторингу за їх протіканням. Іншими словами, це економічні ресурси, що перебувають у розпорядженні банку, використання яких, ймовірно, принесе в майбутньому доход. Активи виступають у вигляді основних засобів, готівки в національній або іноземній валюті в касі банку, заборгованості за позиками, цінних паперів, які знаходяться в портфелі банку тощо.

3. Проаналізувавши методичні основи оптимізації структури активів комерційного банку визначили, що основними етапами управління є: розробка регулювання портфеля банківських операцій, визначення сфери

найприбутковіших вкладень коштів у кредитні та інвестиційні проекти на певний період часу; Ефективний механізм вкладення коштів кредитно-ресурсного потенціалу досягаються при дотриманні комплексу умов, як забезпечення необхідного рівня ліквідності, використання всієї сукупності засобів кредитно-ресурсного потенціалу, досягнення максимально високого прибутку.;

Таким чином, результати проведеного дослідження виявляють основні методичні підходи щодо аналізу та оцінки якості активів комерційних банків України. Для забезпечення фінансової стійкості комерційні банки мають застосовувати прогресивні методи, що спрямовані на поліпшення якості активів та оптимізацію управління.

Управління фінансовою безпекою комерційних банків передбачає об'єктивне визначення її поточного й бажаного стану, скоординоване управління фінансами банківської установи, вибір таких управлінських рішень, котрі сприяли б фінансовій безпеці.

Механізм управління фінансовою безпекою не є статичним утворенням, а постійно перебуває у динамічному розвитку. Необхідно враховувати конкретні економічні умови, в яких функціонує банк, і відповідно до змін в економічному середовищі вносити корективи до механізму управління фінансовою безпекою.

4. Для дослідження було обрано ПАТ «Державний ощадний банк України», який входить до системи важливих банків України та відноситься до 3 групи банків – банків із 100% поверненням вкладів фізичних осіб. Ми провели аналіз його фінансово - господарського стану загалом та зокрема аналіз його активів. На основі розрахунку показників було виявлено, що досліджуваний банк характеризується стабільністю, в останні роки банк має непоганий прибуток і входить до одного з найкращих банків України.

5. В третьому розділі ми пропонуємо наступні пропозиції щодо оптимізації структури активів; раціональне й ефективне розміщення коштів банку для забезпечення його фінансової стійкості

6. Також ми запропонувати вдосконалення шляхів оптимізації структури активів , а саме підвищення кредитного портфелю шляхом його диверсифікації за рахунок збільшення частки кредитів розрібного бізнесу та зменшення частки корпоративного бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арбузов С.Г., Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В., Банківська енциклопедія: Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання. 2017. –С. 504
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
3. Глосарій економічних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank-ua.com/>
4. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.2015. [Електронний ресурс] – К.: КНЕУ, . – 347 с. – Режим доступу: <http://ubooks.com.ua/books/000246/inx13.php>
5. Основні показники банківської системи України. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] // www.bank.gov.ua URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
6. Фінансово-Економічний Словник. Економічна Онлайн Енциклопедія. URL: <http://fes.net.ua/?p=512>
7. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності. 2017. – 599 с.
8. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua>.
9. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа - Бібліотека
10. Старинський М. В. Порівняльне банківське право. Суми: ВІД «Університетська книга».2013. С. 113.
11. Петрук О. М. Банківська справа : навчальний посібник. 2017. 461 с.
12. Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL:www.zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.11.2019).
13. Авраменко В. Знеціненн ліквідності банків. Вісник Національного банку України. 2016. № 9. с. 26–29.

14. Долан Э.Дж. и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. – Л.: ПФК "Профико". 2015. С. 544.
15. Колесников В.И., Кроливецкая Л.П. Банковское дело. – М.: Финансы и статистика.2017. С. 464
16. Рид Э., Картер Р. Коммерческие банки. 2015. С. 502.
17. Рилова К. О. Менеджмент проблемних банків у процесі стабілізації банківської системи України (на приклад санаційного банку) Економічні студії. Випуск 56. 2014. С. 97-101.
18. Коваленко В. В. Управління проблемними банками в системі забезпечення фінансової стійкості банківської системи. 2010. С. 67-72.: URL: <http://www.vestnikdnu.com.ua>.
19. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
20. Ганзюк С. М. Особливості функціонування проблемних банків в Україні. 2016 р. С. 11-14.
21. Офіційний сайт Національного рейтингового агенства РЮРІК. URL: <http://rurik.com.ua>.
22. Фатюха В. В. Аналіз фінансових результатів банківського сектору України. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/73.pdf.
23. Васильченко З. М. Управління проблемними активами банків у міжнародній практиці. URL: <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1006>.
24. Старинський М. В. Порівняльне банківське право: навч. посібник Суми: ВІД «Університетська книга». 2013. – С. 113.
25. Офіційний сайт ПАТ «ОЩАДБАНК». URL: <http://www.oschadbank.ua>. (дата звернення: 15.10.2019).
26. Отенко И.П. Анализ деятельности коммерческих банков. 2015. С.156
27. Бутинець Ф.Ф. Аналіз діяльності комерційного банку Житомир :ПП «Рута». 2015. С. 384.

28. Єлейко Я.І. Моделювання оптимальної структури балансу банку. *Фінанси України*. 2015. № 5. С.17-23.
29. Івасів, Б.С. *Гроші та кредит. Карт-бланш*. 2017. С. 510.
30. Устинко О. Рекапіталізувати потрібно слабкі банки, але системні. URL: www.intermedia.org.ua/nows/info/75948
31. Сирота В. Вирішення проблем якості активів банку як основне завдання антикризового менеджменту банківської установи *Зб. наук. пр. ДЕДУТ. Сер. «Економіка і управління»*. 2012. Вип. 19. С. 341–346.
32. Сайт економічних новин. URL: <http://economics.unian.net>.
33. Юрін Є. Сутність, структура та динаміка портфеля активів українських банків. URL: <http://intkonf.org/k-e-n-yurin-e-gsutnist-struktura-tadinamika-portfelya-aktiviv-ukrayinskih-bankiv/>.
34. Дробницька О.Р. Проблемні кредити банків: сучасний стан та можливості управління ними через процес сек'юритизації активів. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 267–271.
35. Єріс Л.М. Комплексний аналіз якості активів банку. URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/1352/1/BANK%20>
36. Лютий І.О. Банківський маркетинг в моделі оптимізації структури пасивів і активів комерційного банку URL: <http://westudents.com.ua/glavy/206-112-bankvskiy-marketing-v-modeloptimzats>
37. Дзюблюк О.В. Оптимізація управління активами і пасивами комерційного банку.
38. Сорокіна І. Комплексный анализ активов коммерческого банка. URL: <http://bankir.ru/technology/article/2436601>
39. [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.banknews.com.ua/5225.html
40. Звіт по слабким банкам. URL: <http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikCBR/2002/vestnikcbr09082002/vestnikcbr09082002010.htm>

41.Бібліотека BukLib.net. Аналіз фінансової стійкості. URL: <https://bullib.net/books/29141/>

42.Бібліотека BukLib.net. Аналіз ліквідності. URL: <https://bullib.net/books/29191/>

43.Бібліотека BukLib.net. Аналіз ефективності управління. URL: <https://bullib.net/books/29209/>

44. Терещенко О.Оцінка кредитних ризиків:відповідність новацій НБУ міжнародній практиці. 2017. № 9. С.4-8

45. Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. №368 "Про затвердження Інструкції щодо порядку регулювання діяльності банків в Україні. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

46. Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. №23 "Про затвердження Положення про порядок формування та використання України резервів для відшкодування можливих витрат за активними банківськими операціями." URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.

47. Програма кредитування фізичним особам, корпоративного бізнесу, малому та середньому бізнесу. Офіційний сайт ПАТ "Всеукраїнський банк розвитку. URL: http://www.vbr-bank.com.ua/ua/smb/kreditovanie/express_kreditovanie.

48. Жуков Е.Ф. Банківська справа. Показники рентабельності. 2015. URL: stud.com.ua/61233/bankivska_sprava/pokazniki_rentabelnosti

49. Єгорова Н.В. Проблематика політики управління активами комерційного банку. 2012. URL: ecomomy.nauka.com.ua.

50. Кузнецова С.А. Банківська система. 2018. URL: pidruchniki.com/1584072061992/bankivska_sprava/bankivska_sistema.

51. Карась П.М. Активні операції комерційних банків. Кредитні операції банків.Банківська система. 2017. URL: pidruchniki.com/85289/bankivska_sprava/bankivska_sistema

52. Солодка О.О. Формування ефективної структури пасивів і активів банку. Банківський маркетинг. 2018. URL: pidruchniki.com/13500826/bankivska_sprava/formuvannya_efektivnoyi_strukturi_pasiviv_aktiviv_banku

53. Шелудько В.М. Активи комерційного банку. Фінансовий ринок. 2015: URL: pidruchniki.com/1931071039427/finansi/aktivi_komertsynogo_banku

54. Вовчак О.Д.: Аналіз доходів, витрат і прибутку банку. Кредит і банківська справа. 2016. URL: pidruchniki.com/18100713/bankivska_sprava/analiz_dohodiv_vitrat_pributku_banku

55. Бібліотека BukLib.net. Оцінка ефективності діяльності. URL: <https://bullib.net/books/28334/>

56. Примостка Л.О. Управління банківськими ризиками. Навчальний посібник. 2016. - С. 245-265.

57. Іванилова О.А. Удосконалення інструментарію управління портфелем активів комерційного банку. Вісник Запорізького національного університету. 2015. №2. С.210-215.

58. Карчева Г.Т. Ефективність управління активами і пасивами – необхідна умова фінансової стійкості. Науковий вісник ЧДІУ. 2012. №12. С.240-249.

59. Міщенко В. Реструктуризація кредитів у умовах кризи: світовий досвід і можливості застосування в Україні. Вісник НБУ. 2013. №5. С.12-17.